

MAGYAR VIDÉK.

Előfizetési feltételek:

Egy évre 4 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Egy szám ára 10 kr.

A lap kiadóvatala Nobel Armin könyvkereskedésében van, hogy az előfizetéseket küldendik, minden egyéb küldemény is csak oda ezímezendő.

SZÉPIRODALMI, ISMERETTERJESZTŐ

ÉS

TÁRSADALMI KÖZLÖNY

Megjelenik: minden Szombaton.

Hirdetések

négyzet centimetryi tér szerint számíthatnak. — Egyszeri beiktatás ára minden négyzet centiméterért 1 krajczár. — Bélyeg külön 30 krajczár. — Előfizetőink kedvezményben részesülnek.

Nyílt tér felsorolónként 10 kral számítottatik.

É l j e n

A KIRÁLYI ÚJ HÁZASPÁR:

1881 május 10.

Végre beteljesedett, a mit a legmagasabb körök beavatottjai is ezelőtt pár hóval csak kétkedve hittek. Rudolf trónörökös örök házasságot esküdött a szabad Belgium szabadon viruló királyi rózsájának: Stefánia királyi főhercegnőnek.

Nem politikai kombináció, tervszerű szerepváltás kívánata és frigyét — hanem két szív összhangzó dobbanása, legbensőbb szeretet magasztos eszméje létesítette azt.

A népek millióinak áldást könyörgő buzgó fohásza emelkednek a Mindenhatóhoz, hogy a fejedelmi frigyét árassza el a boldogság és szeretet égi erejével.

És a népek millióinak ajkaira az eszedék szavakát nem az eseményt talán megillető szokás csalta, hanem a legzsinóttér érzelme, a legbensőbb ragaszkodás adott megtisztelő kifejezést a nagyjelentőségű ténynek.

Nem erőltetett alakíthatóság az, ami a magyar nemzet sáítaiban az öröm magas hullámaikat hánnykodtatja; hanem a leghívebb ragaszkodás

az igaz lelkesedés lángolása keltette a mindenkit átható rajongását.

A Kárpátoktól — Adriáig betölti a honfikebleket a jövőendő koronás fők látogatása napján az öröm kedves érzete, a szeretet édes ömlengése fogadja az ünnepeket fejedelmi párt és napnál fényesebb valójában meggyőződhetik a magyar nemzet tántoríthatlan bizalmáról, változatlan igaz vonzalmáról.

A történelem legmeghamisíthatlanabb tanúbizonyságot tesz a felől, hogy a magyar nemzet válságos helyzetében, épp úgy, mint jó sorsában egyformán kész volt megvédeni fejedelme érdekeit, — és soha sem engedett az idegen törekvések esábitó befolyásának.

Dicső nemzetünk hős elődei fejedelmi vezérelt alatt szerették ez édes talajt, a fejedelmi viszonyt föntartotta nemzetünk mindvégig — mert nemzetünk fejedelmében nyeri bátorságát, boldogságát és jövőjének virágzását. Istennek ezer hála a legnemesebb szívű Fejedelem örökös figyelme kíséri sorsunkat, melynek mostohaságán nem egyszer s egy helyen

enyhít atyai kegyessége. Büszke önérettel tekinthet maga körül, lépteit nem ármányos veszelty, halálos furia követi, hanem ellenkezőleg alkotmányos rendszerben élő népének rokonszenves vonzalma és rajongó szeretete.

S a nemzet erősen reményli, hogy az új házaspár — szívesen fogadván az egyöntetű üdvözletet, megkedvelve a nemes hajlamu nép dicső tulajdonát, magas kegyeinek biztosítása által fokozni fogja nemzetünk lelkesedését, megerősíteni hódolatteljes bizalmát.

Légy üdvöz leendő koronás feje drága hazánknak és te úgy is rokon fejedelemmasszonyunk — öntetek bizalmat e reményvesztett nép lelkébe, érezzétek sorsát a magatokénak, s mint kifejeztétek legyetek „igaz és hű magyarok“ is; — s meglátjátok, ha kell, e nemzet ledöntetlen védoszlopa Mindnyájatoknak! Isten áldása kísérije a megszentelt frigyét, legyetek üdvözölve közöttünk!

Rác Márton.

T á r c s a.

Az istentagadó.

— Beszély. —

Írta: Németh Ignác.

(Folytatás.)

„A Bechuanok Délafrika belsejének egyik legtekintélyesebb törzsének még sejtelve sincs egy magasabb lény felől, sőt ny elvükben még szó sincs, mely e fogalmat kifejezze, a Kaffereknak főnökük — istenük, egy magasabb lényt ők sem ismernek; a Hottentották ugyan ismerik a jó és rossz fogalmát, de sem isteni tiszteletet sem templomot nem ismernek; a cserjelakók, Sinuk, Indusok semmi isteni fogalommal nem bírnak, az új granadai Indusok, az igen művelt és bátor Goajirok, semmi más vallással nem bírnak, mint a szabadsághoz való szeretettel; a Latukák a Nilforrások vidékén egyáltalában semmit sem tudnak egy magasabb szellem felől, sőt a négereknél szokásos állatimádásról sincs semmi tudomásuk; a tűzföldiek szintén nem ismernek Istenséget. A híres és elterjedt Budha vallás egyáltalában nem tárgyal semmit az Istenségről és halhatatlanságról, a Khinaiak szintén nem hisznek Istenben, sőt mint Schopenhauer állítja, terjedelmes nyelvükben Isten és teremtetés még kifejezésük sincs.*) Csak egy nemzet létezik, mely elsőben képzelt magának egy személyben Istent, ez a zsidó nemzet s ezeket követték aztán a kereszténység és a mohamedanizmus. A mű-

velt Japánok mind Atheisták. Mindezek azt bizonyítják, hogy az isteni fogalom nem szolgált az emberiséggel. Csakis az emberiségnek szolgái szelteme teremtetete őt. Vajjon kinek képében állítjuk föl Istent, nem-e az emberében? Nem-e oly embert gondolunk, ki minden erényvel fel van ruházva, ki tökéletes?

De hagyjunk ezt, mert mit érdekelhet téged, ha én hiszek Istenben vagy nem; mit, ha az emberiséget, azon emberiséget, mely engem két hónapig kínozott, olyan kínszókkal, mit állaton sem szabadna elkövetnünk; mely velem úgy bán, mint örülttel, habár jól tudta, hogy egyáltalában nem vagyok az; mely két hónapig izlettelt velem azon pokoli kinokat, mit két Plutó a legnagyobb bűnösre sem alkalmazott. Azért ne akarj meggyőződtetni, kár az időt vesztegetni, mert én nézeteimet tapasztalatlából merítettem.

Tehát halld tovább, hogyan menekültem meg a börtönből. Szenvedéseimet nem festem, mert nincs időm és szeretném még ma C . . . -t elérni. Tegnap este szabadultam meg nagy nehezen e kínfészekből. Mig feküdtem, megismerkedtem szobámban levő örömmel, ki betegségem alatt igea nagy részvétet tanúsított irántam. Miután meggyógyultam szokni szerettem volna, de hogyan? az örrel nem mertem tudatni szándékomat, nehogy ez egyetlen embert is, ki részvételt viseltett irányomban, elidegenítem magamtól, pedig ennek segítségével nélkül sem tethettem volna. Továbbá nem akartam őt a becsület utjáról letéríteni. De végre az emberi önzés rajtam is diadalmkodott és szabadságom — lételemnek visszaszerzésére oly bűn ölkövetésére vetemedtem,

mi elől ezelőtt a legnagyobb utálattal fordultam el. A megvesztegetéshez folyamodtam, pénzem ugyan nem volt, de volt egy drágakövekkel kirakott aranyóráim s gyémántgyűrűm, minek értéke legalább is ezer forintra rugott.

Ezzel vesztegettem meg tegnap este örömet, kit erősen megkötözve, száját zsebkendőmmel betömve, hagytam vissza cellámban, hogy úgy lássék, mintha erőszakkal menekültem volna, nem egyszeres után, hogy e szegény fieszkó tovább is megmarad-hasson hivatalában.

Most tehát kedves barátom „szervusz!“ én sietek, hogy az előbb említett helységet még elérhessem.

Az nem fog megtörténni kedves barátom! a nap már úgy is lenyugodott, míg te oda érsz, éjfé lesz, hanem jöjj inkább velem, innen félóránra az erdő háta mögött van egy csárda, oda térjünk be vacsorázni, ezután lefeküde kipihenünk s reggel tovább megyünk.

No, mit gondolkozol ezen, hiszen már alig bírod magad? Csapij fel s jöjj velem, még azt is megígérem, hogy vacsoraközben, annyira, mennyire csekély tehetségem megengedi „istentagadó“ nézeteidet megáfalom.

Már most elmegyek, mert szeretném, ha ezen megrögzött nézeteimet, ha nem is cáfolnád meg egészen, de már azért is köszönettel tartoznám, ha erős alapját csak annyira is megingatnád, hogy kételkedjem saját nézeteimben.

(Folyt. köv.)

*) Dr. Büchner „Kraft und Stoff“ V. könyv.

Hirlapírói tisztesség, — vagy mi?

A „Győri Közlöny” utolsó számai levelezéseket hoztak Páparól, melyek különösen az ország képviselőválasztásokra vonatkozó mozgalmakat tárgyalják.

Szándékunk volt mindjárt az első közleményre egy kis megjegyzést tenni a „Magyar Vidék”-ben, mely megjegyzés nem annyira a lap közönségének, hanem inkább a „Győri Közlöny” szerkesztőjéhez és pápai levelezőjéhez szólt volna, — de ismét mást gondolva levelet írtunk a „Gy. K.” egyik dolgozó társának, melyben a szerkesztőjét figyelmeztetni kértük, hogy a pápai levelező közleményeit óvatosan fogadja, nehogy lapját, melyet itt Pápa is számos olvasnak, nevétségessé tegye oly közlemények által, melyek egyebet sem foglalnak magukban mint a rezáttán hazugságokat.

A „Gy. K.” szerkesztője ügyeljen, hogy az értesítő a dolgról, vagy ha értesítő lett, úgy talán azt hiszi, hogy jóakaró üzenetnek nélküli a kellő alapot s levelezője részén van az igazság.

Hát mi nem is iparkodnánk nevezett szerkesztőjét figyelmeztetésünk alaposágáról meggyőzni, s figyelmen kívül hagytuk volna a „Da rüviri”, „Pápai” s másoknak epés expectoratiót, ha „Pápai” (a „Gy. K.” levelezője) egy „laposka”-t nem említ, mely alatt a „Magyar Vidék”-t érti, s melyről azt mondja, hogy panaszát azért nem venné fel, mert Ráth Károly ur neki a titkos öndiesérő vezércikkézője. Ezen újabb impertinenciát, mely oly helyről származik, a hol egyéb fegyverekkel nem is tudnak küzdeni, mint azokkal melyeket tisztességes írók megvetnek, — ez újabb impertinenciát nem hagyhatjuk szó nélkül, mert vérg sérti ezt a lapot, melynek oly irányt adtunk, mely a tisztességgel, becsülettel és önállósággal nem ellenkezik. Legyen bár csak „laposka” is, a Magyar Vidék becsületét mégis fen akarja tartani s azt sem engedheti, hogy azt a férfit, a kiért elvből, meggyőződésből küzdeni kötelességének tartja, oly emberek is sárral dobálhassák, a kik szájukat elhűsítéssel veszik tele, de alapjában vége csak az állhatatlanságban állhatatosak; a kik becsületet s tiszteletre méltó férfiak nevét eszközlő használják önző terveik kivételében, a kik nem állják nagyszerű óvatokat rendezni azok számára, a kik azokat valóban meg is érdemlik, de a kik egyszerűen az első, a kik qualificálhatatlan módon e férfiak reputációján esorbát ejteni nem átnalának, s a kik — ugy látszik — szabadalmat vettek ki a kétkulacsosságra.

S most végezzünk azzal az atyafival, a ki azt állítja, hogy Ráth K. a „Magyar Vidék” titkos, öndiesérő vezércikkézője. Vajjon mire alapíthatja ezen állítását? Megmondjuk, Ráth K. ur azon képviselők egyike, a kik a képviselőiséget nem tekintik sinecurának, hanem a kik azon vannak, hogy az általuk képviselt ügyet szóval és tettel előbbre vigyék. Ráth K. több ízben felszólalt az országgyűlésen; részt vett számos enquetben, s elvének hirlapi cikkekben is adott kifejezést. A „Magyar Vidék” kötelességének tartotta a városi közönséget esetről esetről értesíteni, hogy ország. képviselője hogyan tölti be állását, megfelel-e azon bizalomnak, melyvel őt Pápa város polgárainak többsége kitüntette, s megérdemli-e, hogy őt e bizalommal a jövőben is megtiszteljék? E zézből a „Magyar Vidék” figyelemmel kísérte a képviselő ur működését s rajta volt, hogy a főbb mozzanatokat a közönség tudomására hozhassa, és ha ily alkalommal meg lett diésérve a mint hogy meg is érdemelte, ugy e diéséret nem öndiesérés, hanem föltnk, tisztelőitől származó diéséret volt.

A mely vezércikkék Ráth tollából származtak, azok az ő személyét nem is érintették s rendszerint az ő aláírásával is bírtak. Különben is Ráth K. lapunkban megjelent vezércikkéinek száma aligha rug ötnél többre, s ezek se voltak titkosak, mert hisz alájuk volt írva szerzőjük neve. — Tehát hogyan emelhet vádat a „Gy. K.” levelezője, hogy Ráth K. a „M. V.”-be titkosan vezércikkék és önmagát di-

cséri? Azt is megmondjuk, mert az a „Pápai” nem más, mint azoknak a „derék” „Pápai” Lapok-nak egy embere, a mely lapok híven feljegyzik a legapróbb személyes híreket is, de a mely lapok pl. nem tartották érdemesnek ország. képviselőknél a ezukor-káv és sorádó tárgyalásánál tanúsított s elismerésre méltó magaviselést vagy egyéb becsületet való ténykedését ad notam venni. Mert az a „Pápai” azon emberek egyike, a kik egy befolyásos magánál jól hangzó nevének kénye alatt Pápa-n a szabadellvű párt fölirtottai. Ugodban pedig mérsékelt ellenzéki jelöltet léptettek fel, s a kik ha a körülmények úgy kívánák, Deveserben a függetlenség párt apostolai is tudnának lenni. És az ilyen minden elvlszilárdást nélkülöz embernek vajjon jogában áll-e csak annyig „Vom hohem Ross herab” szóllani arról a férfitől, a kinek Pápa-n számos önzetlen tisztelője és híve van? Nem, ő neki ninesen, nem lehet joga Ráth K. „ueveletlen nyavalgásai bámulóit,” egy szóval sem érinteni, vagy ha erre csakugyan jussot formál magának, ugy a szerkesztőség kötelessége ez hirlapírói tisztesség megóvásáról gondoskodni.

Ráth K. veszprémi beszéde, melyet a lapok többsége elferdítve kivonattak, pápai híveinek számát egyetlen egyvel sem esőkentette, a jelenleg uralkodó áramlattal szemben való magatartása pedig a már tén ingadozókat is szilárd álláspontra helyezte. De ha valómi, ugy az olyan levelek, mint a „Pápai”-é a „Győri Közlöny”-ben le fogják leplezni, ki fogják deríteni még idő előtt, hogy kiknek szándékai és elvei tisztábbak és bizalomra érdemesek.

E „laposka” pedig ezentul sem tér le azon ösvényről, melyen eddiggel haladott. Tisztelni fogja a mások meggyőződését, de annélkül hogy a magáét feladná. Nem politikáról van itt szó. E lap nem politikálhat, de azért foglalhat határozott állást a választási mozgalmakkal szemben, mert ezek nemesak politikai, hanem társadalmi természetűek is. Szükségesnek tartottam ezt kijelenteni, mert a másik helyi lap egyik vezércikkében ezt az ügyet is érintette, s bár nevéket nem említett, tendenciája mégis kézzel fogható volt. Önmagáról szólt, de mást akart lezékeltetni. Csak hogy tudjuk, hogy hányadán vagyunk vele. Ő nem foglalhat állást a választási mozgalmakkal szemben senki mellett, sem politikai sem pedig társadalmi tekintetben, mert jelenleg két urnak szolgál. Minket pedig hiába lezékeltet. Lapunk nem politikál s Ráth Károlyt nem azért támogatja, mivel a mérsékelt ellenzék tagja, hanem mivel oly elveket vall és terjeszt, oly eszmék megvalósításán bírádozik, melyektől egyedül reménylünk fűvőt és boldogságot e haza számára.

Ráth Károly beszéde

a képviselőválasztás május 11-ki ülésében.

(A győrsíri napló után).

T. ház! Nem ópen irigyletű feladat egy parlamentre nézve oly törvényt megszavazni, melynek minden egyes paragrafus a törvényhozás megkötött kezei mellett bizonyít; sőt, ha még ily kormány előterjesztést árammal is kell üdvözölni, ez annál kevésbé teszi a dolgot érdemessé. Nem gondolnám, hogy bárki is ellenzéki álláspontomnak tudhatná be azt, ha részemről is elismerésem adván kifejezést ezen törvényjavaslattal betérjesztése felett, mindjárt hozzá teszem, hogy közzéadásai állapotunknak egész nyomorúsága visszatükröződik ebben a négy paragrafushban.

Ne méltóztatnának megelégedezni, hogy ez az első kormányelőterjesztés, mely törvény alakjában a hazai iparnak állami eszközökkel való felkarolását célozza, legalább két országgyűlés tartama alatt — mely alatt csak fél év lehetett szerencsés a miniszterelnök úr közelében helyet foglalhatni — nem emlíkszem egyébre, mint interpellációkat, határozati javaslatokra és utasításokra a ház részéről, kifogástalanul formulázott ígéretekre és enquetekre a t. kormány részéről. És ime mit tartalmaz az előterjesztés? Annak körpötlésül, a mit a kiegyezés a magyar ipartól elvett és bűkezen az osztrák ipar védelmére és fejlesztésére biztosított, contemplant kereseti adó és stemplé elengedést. A hol az osztrák iparnak hatalmas vasutat építtünk, magunknak most holmi dűlő ut költséget szavazunk meg; a hol minden más állam elpusztíthatatlan vasszerkezetű hidról gondoskodik, ott mi holmi komp vagy hajóhid felállítására adunk felhatalmazást a kormánynak. És

jönnek az iparegyletek és kamarák, hogy közönetet mondjanak a kormánynak, hogy legalább dűlőntről és hajóhidról nem feledkezett meg.

Ez a fejlődési képesség minden feltételeivel bíró magyar ipar helyzete és a gazdasági terület egységének áldása! A kisipar desorganizálva, a nagyipar védtelen küzdelemben a védett osztrák ipar elnyomó versenyével, és az egyének enquetekkel, a másikon adoménességel és ólesó sóval akarunk segíteni. Mi haszna pedig ebből a mezőgazdaságnak? Ott adják rá a esattános választ ópen most Berlinben, hol a legbensőbb szövetség politikai áldásait élvező két bírodalom szerződési tárgyalásán közepette a propos fölemelik a lisztraint 2 márkáról 3 márkára.

Hissen a gazdasági önállóság hívei csak örvendhetnek az ehhez hasonló rendszabályok kény-szerőségének, mert a t. kormány úgy élre áll az önálló vánterület melletti agitációnak, valamint semmi sem érlette meg egy esapással a fogyasztási vánterület kérdését annyira, mint az új ezukor-, káv- és sörfogyasztási adó. Nincs a világon az a hatalmas agitációsállás fegyver, mely mérközni volna képes az olyan törvényvel, mely bollaéta nélkül nem enged egy font kávét fogyasztani, vagy az olyan törvényvel, mely az itt ezáltal vett nyomorúságos állami eszközökkel akar az országban gyáripart teremteni. S valószággal napirendre is került a vámsörömpök kérdése a bécsi sabbóban és parlamentarizs körökben is oly időben, midén itt nálunk senki sem beszél még csak az autonóm vánterület revidációjáról sem, s mikor még csak egyharmada sem tett le az újonnan megkötött kereskedelmi és vámszövetség 10 évi tartamának. Hogy pedig a „Neue Fr. Presse” politikai és gazdasági absurdumnak mondja az olyan vámszövetséget, mely védi az osztrák ipart a magyar fogyasztók és a magyar ipar rovására, Magyarország nyístermékkel élől pedig hermetice elzárja a külföldi piacokat és hogy még a „Pester Lloyd” is vezércikké gyarmati közzéadásai helyzetünk tart-hatatlansága és a magyar vámsörömpök esélyei fölött, — mindezen Wending durch Gottes Fügung sokkal inkább a t. kormány közzéadásai politikájának, mint az ellenzék érdeme, valóban nem volna igazságos ezt be nem ismerni.

T. ház! én a magam álláspontjából silány ipar-fejlesztési eszközök láthatok az itt javasolt rendszabályokban, a nélküli, hogy azoknak relatív esélyesü- és hasznos voltát az adott viszonyok közt tagadni akarám. El is fogadom a törvényjavaslattal általánoságban, keszszéggel elismerve az alap helyességét, valamint azt is, hogy ezen javaslat keretében a többi okvetlenül szükséges és a mi közzéadásai függőségünk mellett is megadható kedvezmények nem igen voltak beilleszthetők, a mi azonban fel nem menti a t. miniszter urat azon kötelesség alól, hogy amak idején a kiegyezésről intézkedésekre nézve külön előterjesztéseket tegyen.

Ilyenekül hangsúlyozta már úgy az országos iparegylet régebbi kérvénye, mint a miniszter úr által mult évi október hóban egybehevított szakmáncs-könyv kimerítő emlékirata, — mely két munkát a jelen előterjesztés alapjául szolgált — a vasuti tarifa politika ipar védelmi irányban való fejlesztésének, sőt részben teljes átalakításának szükségességét. Hiába vette magára az állam a vasuti subventionök öríási állandó terheit s hiába hoz az államosítás és hábozat kiegyezésének érdekében újabb és újabb nagy áldozatokat, ha a végezől mindig csak a kar-tellekből folyó egy o d a l u fiskális eredmény jókossága. Hihetetlennek tartanak azt az egész ezivűlített vagy félvezivűlített világon — hogy csak egy példára szorítokozam, — hogy 150 kilométer távol-ságról is tengerelyen kell az íveget Budapestre szállítani, az államasuti vonalak mentében, mivel a szekértaur meg mindig eselőbb a vasutnál; vagy hogy a papirgyárosok többet fizetnek a rongyért egész vasgyárnakományok után Debreczentől Besztercebányáig, mint a menyvit a debreczenbencei export-tarifa kitesz. A tarifa politika ma már embeintere közzéadásai politika lévén, lehetetlen továbbra azon rendszerent tartani, mely kelletlen befolyást nem biztosít a közzéadásai miniszteriumnak, úgy a nyersté-melés, mint az ipari érdekek érélyes megóvására.

Egy másik mellözhetlen feladat végre valahára rendszerent hozni, a szállítási ügybe, oly irányban, hogy állami és törvényhatósági és az állam befolyása alatt álló intézetek összes szükségletei kizárólag a hazai ipar versenyé utján fedeztessenek. Csak olyan egészen kivételes esetekben volna a szükségletek szállítása külföldi vállalkozók által is eszközölhető, ha hazai vállalkozó s illetéleg termelő bizonyos cikkek fedezésére egyáltalán nem volna található. Nem akarom tagadni, hogy az utóbbi években némi haladás történt e téren, s hogy egyes kormány ressortoknál nem bíznák a jóakarót, különösen a honvédelmi miniszteriumnak volt alkalma meggyőződni arról, hogy sem finanziaális, sem a jó felszerelés és harezképesség szempontjából nem volt a honvédségnek hátrányára az, hogy kikűszöbölték a régi előitételek és most már minden felszerelési szükségletnél kizárólag a hazai ipar versenyé vétetik igénybe. Csak hogy más állami és törvényhatósági szükségleteknél még mindig az egymás kezére játszó külföldi üzerek viszik a domináló szerepet és nem is lesz ez másképp mind-addig, míg a kormány oly állandó közönetet nem állít fel, melynek feladata a minden irányban való rendszerent eljárásról, közvetítésről és ellenőrzésről gondoskodni.

Tartózkodom akár a vasuti tarifák, akár a

közhatalomok szükségletek fedezésére tárgyában a kormányának adandó utasítás céljából önálló indítványt benyújtani, közzététel nemében azonban, ha a t. miniszter ur arra még nyilatkozni méltóztatnék, vajjon van-e szándékában e tekintetben annak idején a képviselőháznak külön előterjesztéseket tenni, illetőleg adminisztratív úton tenő rendszeres intézkedések érdekében a többi minisztériumokkal tárgyalásokat megindítani?

A részletes vita alkalmára fentartván magamnak némely kibővítő módosítványok előterjesztését, még csak egy eléggé érdekes előterjesztésre bátorodom a t. ház figyelmét felhívni. Mióta az ipar pártolása divatba jött, oly körök is kezdenek érdeklődést mutatni, a melyek chauvinistikus handabandát szoktak látni a hanyatló kézműipar támogatására és egy életerős iparszervezet létesítésére irányzott törekvésben, s melyek a mellett ma is minden butordarabot Bécsből hozzatnak és még a magyar díszlőnyt is Bécsben rendelik meg. Alapították is maguknak külön loyális iparegyületet és az ő monitörökben tudtára adták a világnak, hogy most majd ki mutatják meg, hogyan kell ipart teremteni; a congressusok, petíciók és memorandumok helyett ök zsebükből fognak nyulni, nem fognak beszélni, hanem tenni, még pedig nagy dolgokat fognak rövid időn a hazai ipar terén végrehozni. És aztán össze is állt a töképezéseknek egy legelső firmákat és nagybefolyású képviselőket magában foglaló csoportja és beadtott egy pontozott ajánlatot a kormányának, hogy mily feltételek mellett hajlandók ök az országban fontos gyáripárgákat meghonosítani.

A javaslat 7 pontból állt, röviden felsorolom azokat: 1) adjon a kormány 20 évre teljes állami és községi adómentességet; 2) a gyárak felállítására szükséges összes gépek és gépészek behozatala legyen vámentes; 3) kincstári telken építendő gyárak vagy munkás telepekhez szükséges telkek engedjék az egészen ingyen vagy hosszú kamattalantlan törlesztésre, e mellett a gyár egyéb telkeinek megszerzésénél, valamint a számára netán szükséges utak vagy szárnyonalak építésénél a kiszájtási eljárás alkalmazandó; 4) a kormány befolyása alatt álló közlekedési vállalatok köteleztessek a létesítendő gyárak nyers anyagainak és fűtőanyagjainak szállításánál az osztályszintű tarifán alóli kivételes díjazásbát alkalmazni; 5) az összes hatóságok és az állam befolyása alatt lévő intézetek köteleztessek összes szükségleteiket, az illető czikkeket kizárólag az új gyárak útján beszerezni; 6) a különös siker- miféldő új gyárak jutalmadjákban, avagy export-premiumokban részesítendő; 7) felhatalmazassal a kormány részvénység útján létesülő fontosabb iparvállalatoknál a részvénytáka 20 százalékát átvenni, még pedig oly részvények alakjában, melyeknek kamatozása csak a többi részvényeknek járó 6 százaléka minimális osztalékon túl kezdődjék.

Azt hiszem, ezekhez a famosus pontozatokhoz felesleges minden kommentár. Hogy ily tökéletes monopoliom mellett nem volna nehéz néhány új gyárat alapítani, az bizonyos, de előttem bizonyos az is, hogy az illető iparpártoló töképezés urak szeméi előtt nem annyira a magyar ipar emelése, mint inkább a tőzsdé agitogate lebeggett. Helyes volt tehát, hogy a t. kormányt e feltételek közül egyetlen egyet sem vett figyelembe, valamint mi is megmaradunk az iparfejlesztés eddigi lassu és kerseres, de egészséges szolid utján, és sürgetni fogjuk ezental is a hatályos társulati organisatiót és a hatályos szakoktatást.

Mivel pedig az előttnök fekvő törvényjavaslat egészben azon határok közt mozog, mikén az állami kedvezményeknek más egyenjogú közgazdasági és iparérdekek súlyos károsítása nélkül tulmenni nem lehet, és azon reményben, hogy a t. kormány az általam is kiemelt irányban mielőbb kiegészíteni fogja az új gyáripárgák meghonosításának előmozdítására alkalmas rendszabályokat, a törvényjavaslatot általánoságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadom. (Élénk helyeslés.)

„KRAFT UND STOFF“

VAGY

Láng Lajos pápai jelöltsége.

A „Magyarország“ 125. számában ekezt olvassuk: „Láng Lajos pápai képviselő jelöltségéről a „Magyar Állam“ mai száma egy olyan levelet közöl, mely a legmagasabb komikum műfajának elversenyez. Láng Lajos tisztelt barátunkól ugyanis tudvalevő, hogy ő az ágostai prot. egyházhoz tartozik, és mégis a „Magyar Állam“ egész diadal érzetével mutatja be őt akként, mint a ki elfogadta a „katholikusok kikötéseit.“ Levelező szerint a pápai apát-plebános megegyezett az iránt Láng Lajossal, és töle ama nyilatkozatot nyerte, hogy ő „Kraft und Stoff“ című munkát fiatal 18 éves ésszel tette át magyarrá, s most, mint érettebb férfiú egészen máskép gondolkozik. A „Magyar Állam“-nak azonban ez a nyilatkozat nem elég, hanem azt követeli, hogy Láng Lajos, a fentebbi nyilatkozat dacára, írja alá a három pontu felszólítást. Mert pusztá igéretekkel nem elégedjen meg a pápáiak! — Mi nem tudjuk, hogy Láng Lajos mit fog tenni, — hanem annyit tudunk, hogy a situáció, melybe bejutott, fatális. Nem régen nógádi Szontagh Pál

egy jelmezete őt, mint a ki kellő physikai eszközökkel nem rendelkezik, s most ime már a „Kraft und Stoff“ is kénytelen megtagadni. Mi lesz belőle?

* * *

De a „Magyar Állam“ pápai leveleinek legmagasabb komikum nem ebben van, hanem abban, hogy miután a pápai apát-plebános sem szelbali, sem pedig másrészt ellenéki nem lehet, tehát határozottan Láng Lajos mellé áll, és a kormány pártosra csatlakozik. Ez ember ezek után méltán azt várhatná, hogy a pápai levelező indokolni fogja a pápai apát-plebános ur eljárást, és megnyugvást fog találni a kormánypártiságban, annak dacára, hogy közös eszményük ma is a conservatív párt. Amde mi történik?

Ít átadjuk a szót magának a levelezőnek: Levelező így jadjul fel:

Bizony szomorú helyzet ránk nézve, hogy kormányunk teljes szívellel és lélekkel nem tudjuk védeni; mert az igazságtalan kormányzat által végtelag zaklatott néptünk lezárna bennünket, mely pedig, mióta Pápa követet választ, mindig a plébániát követte az utolsó emberig. — Most? — Nem tudjuk, mi lesz a végeredmény; mert az adófelügyelőségnek van rá gondja, hogy a szenvedélyek lángja mindig magasabbra és magasabbra esakodjon.

Epen most van kiterítve a viroszlánál az új adójástrom. — A tételek oly borzasztó magasak, hogy a leghiggadtabb embert is előnti az epe. — Nem tudjuk: örült volna-e összeírni vagy gonosz; de az bizonyos, hogy az elkészredek általános. — Talán mindenki reklamálni fog, de ha sikerül is az adótételek leszállítása, amit sikerülni is kell; mert az ostobaság ily szomszárította nem maradhat meg, a keserűség ott marad a szívben s a kormány iránti gyűlölet fokozódni fog az egész környéken. — Az értelmesnek osztály meg csak segíthet magán. — de a kevésbé értelmesek nem igen szoktak reklamálni s így az igazságtalanság leginkább a szegényebb osztályt sújtja. — Csoda-e, ha az elkészredekkel fokozatosan terjed a szelsők diadala?

Sok a teher, igaz; — de ma már mindenki tudja, hogy fizetni kell, s ha igazságos a kivetés, nem lázad fel ellene a jobb érzés. — Az igazságtalanság mindig megbosszulja magát s minél későbbben, annál súlyosabban.

Csak igazságos kormányzat vehet gátat a forradalmi elemeknek. — az önkényes eljárás mindig szilajabbakká teszi a hullámokat, melyek végre is sziklahoz esakják az állam hajóját.

Küzdnök itt is, amíg lehet, a job mellett, de ha a szelsők kiragadják kezünköl a diadalt, ennek egyedül öka a kormányzat ferdeségeben lesz keresendő. — Nem esekly adó mellett grassaló palinkás boltokra, nem zsidó vagy polgári házaságra. — hanem gyökeres és igazságos adó, gyökeres és igazságos belpolitikai reformokra van szükségünk. — különben a szelsők diadala, okvetlenül biztosnak tekinthető.

Igy a levelező.

Nó még így kormánypárti candidátust sohasem commendálták és hasonló bizonyítványt még sohasem állítottak ki a pápai apát-plebános ur gusz-tusáról.

Ha Láng Lajos még ezek után megválasztatnék Pápán, az már igazán csak az Isten csodája lehetne, mert ezen kívül nincs az a „Kraft és Stoff“, a mely képes lehetne erre!*)

Pestallozzi János Henrik.

Irta Bánfi János.

„Szerettem volna Pestallozinnak, a nemes férfinak, kézzorítással és könyekkel hállamat kifejezni. Ö az emberiség jólétéért él. Az emberiség nevében hállat adok neki.“

Lujza, Poroszthon királynéja.

III.

Ez időben ismét új korszak állt be Pestallozzi életében; ugyanis több nevezetes tanítóval egyetemben a burgdorfi várban tanítóképezdét állított. Napoleon urama alatt ezen vár tisztú lakassá lön átváltoztatva s Pestallozzi intézetével a neki átengedett München-Buchsee-i zárdába vonult; de a kormány itt nem őt, hanem Fellenberget nevezte ki igazgató-nak, a mi őt mélyen és méltán szomorította, Fellenberggel különben is nem tudott egyetérteni. Fellenberg az ész és gyakorlat embere volt, míg Pestalloziban mélynyomó volt a kedély, a gyakorlati ügyesség pedig hiányzott. Pestallozzi több kanton által ajánlatot kapott intézete befogadására, miért is, midőn látta, hogy az egyetértés teljesen felbomlott közte és az igazgató között, néhány tanítójával és 8 tanulóval az yverdunni várba vonult. Paedagogiai híre sok áskálódás és ármány dacára régen s zii-

lárdan meg volt alapítva, úgy hogy előbbi intézetéből 70 növendék követte őt nemsokára Yverdunba, s az új intézet a legjobb s legelterjedtebb hírnek örvendett, s itt érte Pestallozzi is a tetőpontot híré és elismerés tekintetében. Europa minden jelentékenyebb országából úgy szólván a társadalom minden osztályából jöttek emberek Pestallozsihoz, hogy a népbóloldításra czélzó törekvéseket személyesen tapasztalják s az intézetben, melynek most már 15 tanítója és 165 tanulója volt, gyakorlatilag is tanulmányozzák. Hercegek és fejedelemök, államférfiak és tudósok záradokoltak Yverdunba, hogy azon férfit lássák s hallják, kiről Fichte, egy nevéhez intézett levelében így nyilatkozhat: „Pestallozzi egész életének szilárd és megváltoztatatlan vezérszilaga a mindenható szeretet volt, mely kalauza volt az őt körmező éjben. Ha Pestallozzi „Mint tanítja Gertrud gyermekeit“ című könyvet megkapatható, úgy olvass el. Én most ezen férfiú nevelészetű rendszerét tanulmányozom s az igazi gyógyászattal találom benne a beteg emberiség számára „Királi s híres Lavater azt mondja, hogy ily embert, kiből az ödvözítő szelleme indult, szó és tett által dicsőíttetik mint Pestalloziban — még nem találtam.“

De ha valaha és valahol, úgy most és itt Yverdunban boszulta meg magát Pestallozsin gyermekekori nevelésének egyszáltságára; — az intézet, melyet német, franczia, orosz, olasz és éjszakamerikai ifjak mint tanulókat látogattak, s melyben Pestallozzi a legnagyobb buzgalommal törekedett a kitzűzött czélt elérni, — magában hordá az enyészetet gyorsan csirázó magrávt. Pestallozzi, ki maga a jóság volt, nem vala képes igazgatói teendőinek kellően megfelelni; nem lakozott benne a férfias szilárdság ama neme, melyet az ilyen állomás birtokosától igényel. Fejtelenség harapódzott el; az értesítvényben az őt mondva, hogy az intézetben a nevelés egészen csalálási, s hogy ott mind csak szeretetet lehel; a tanítók között pedig nemesek, hogy szeretet nem uralkodott, de még egyesség sem. A tanítványok közötti nyelv- és nemzetiségi különbségek károsan folytak be a tanításra, — a szülők az eredményt nem voltak megelégedve. — Végtere az intézet tanítóit két pártra szakadtak, melyek élén egyik részről Schmid, más részről pedig Niederer állottak. Schmid 1810-ben el lett bocsátva, de 1815-ben visszahivatott. Ezen viszályoknak vége — melyeket Pestallozzi míg neje élt, ügyezkezett lehetőleg kiegyenliteni — az lett, hogy az intézet a belé helyezett bizalmat elveszté. 1815 decz. 11-én halt meg Pestallozzi neje majdnem 80 éves korában, miután közel egy félszázadig híven osztotta meg férjével az élet kevés örömét és sok fájdalomát s nélkülözését. S ekkor a viszály is erősb mérveket öltött, Niederer nyilvánosan kelt ki Pestallozzi ellen s 1816-ban a tanítókat elhagyták az intézetet, — ily szomorú véget ért az oly sokat ígérő vállalat. — „Oh Niederer, így panaszkodik a nagy férfiú — „a környezetben szükséges tisztaság és erő nélkül hiábaválók a magasoson iránti törekvések, a hól minden zugból gormbaság és gyengeség kikanidálának, ott nem fejlődhetik könnyen a magasoson és a jó, legnagyobb ellenségeink laknak velünk egy fedél alatt s esznek velünk egy táblól jobb magányosnak lenni, mint a gonoszagtól álsegélyt elfogadni.“

Szegénység és nélkülözés voltak most az ősz férfiú lakótársai, míg 1818-ban alkalom nyílt, hogy zilált vagyoni viszonyait némileg ismét rendbe hozza. Schmid nevű egykori tanulója s utóbbi tanítója eszközzésére ugyanis Cotta stuttgarti könyvkiadó vállalkozott Pestallozzi összes műveinek kiadására, melyek 15 kötetben megjelentek, szerzőjünknek 12,000 tallért jövedelmeztek. Ezen összeggel Clindy helységben szegény-intézetet alapított, melyben szegénynevelők lettek volna képzendőek. De ezen intézet esakhamar eltért eredeti céljától, a kísérlet nem sikerült mert a gyermekek „oly ismeretek- szokások-igyelek- álmok- és kívánságokba vezetettek be, melyek eredeti hitvátsuk lényegével sehogy sem egyeztek meg. Pestallozzi sogethetni vélt a bajon, ha intézetét Neuhofba átteszti. Midőn ő azonban az ő kényere mellett felnőtt növendékek, oda követni vonakodtak, a keserűség pohara Pestallozira nézve is esordulig tele lön. „Az intézet Neuhofba való áttételének lehetőségében való csalódás fájdalommal érzete is végtere lőkemben elmosódott. Beláttam, hogy abbéli reményem, miszerint céljaimat elérhesem, felelte hii.“

1825-ben felozlatta Pestallozzi az intézetet s mint 80 éves ősz vonult vissza Neudorthea, az ő

*) Nem személyeskedésből vettük át e cikket. Sőt ellenkezéleg — ezen alkalommal azon meggőződésünknek akunk kifejezését adni, hogy az érintett ödösségben ugyan az apát-plebános ur éppen nem ítelhető el. A ki a dolgok állását ismeri, az jól tudja, hogy egészen más emberek a tulajdonképeni factorok, s csakugyan ritka ügyességet tanusítottak akkor, mikor egy oly férfút állítottak az előtérbe, a ki eddigi hivatalos és társadalmi szereplésével a legnagyobb tisztelget sista ki magának. S éppen az a legsajnosabb, hogy ilyen férfiú kénytelen a különféle támadásoknak célfeltárlója lenni. Szerk.

unokájához. Valóban, úgy érzem magamat, mintha ezen visszalésem által véget vettem volna élettemnek is, — annyira fáj az nekem, — ezen valamással vett bucsut a mi hősnők gyakorlati működéséről. Ő sokat küzdött, ő neki sok balul történt, mert végtelen s szenvedélyes szeretete s legtekélyesebb elméleti emberismerete mellett hiányzott nála a praktikus életbölcsesség s az emberek feletti uralkodás és az azokkal való bánás tehetsége.

Azon búskomorság közepette, melybe őt reményeinek szomorú romjai ejtették, az öreg, fáradt víndomák még elég lélekjelenléte s szellemi ereje volt „hattyudalának” megírására, melyben nevelészetit elveit még egyszer összoposította.

1826 július 21-én Beggenben ment, hol Zellernek szegénytanító képző intézetét és menhelyét meglátogatta. A növendékek énekkel fogadták s tölgyfa koszorút nyújtottak át neki, melyet ő azonban el nem fogadott, mondván „a koszoru az ártatlanságot illeti meg.” —

Ezután egészségi állapota mindinkább bonyolult, s 1827. febr. 17-én megszűnt dobogót azon szív, mely csak a szegény nép boldogságáért, az emberiség javáért volt. Utolsó szavai ezek voltak: „Ellenségeimnek megbocsájtók, talájják meg őket a békét, midőn én az örök nyugalomban részesülök. Szerettem volna legalább még egy hónapig élni, hogy utolsó munkáimat bevégezhessem, de másrészt hálát adok gondviselőimnek, mely engemet e földi létemtől megszabadít. Ti pedig enyéim keressétek boldogságukat a csendes házi körben.

Az aargai kanton a neuhofi telket megvette s Pestalozzi emlékére a szegényintézetet állított rajta. Pestalozzi tetemei is ide tették át Bir nevű faluból s díszes emléket állítottak neki ezen felirattal:

„Itt nyugszik Pestalozzi Henrik János, született Zürichben 1746. évi január 12-én, meghalt Buggenben 1827. évi február 17-én; Neuhofban a szegények megmentője, Stauzban az árvák atyja, Burgdorfban és Münchenbuchseben az új népiskola alapítója. Yverdonban az emberiség nevelője. Ember keresztyén, polgár. Másoknak mindene, magának semmije. Áldás nevére. 1846-ban a híradatos Aargau.”

Pestalozzi a keresztyén humanus paedagogia geniusza, a szellem nagyszerű hőse, a ki küzdött s végzetlen életművének romjaiból a jelen és jövő nevelés számára a következőkben összpontosítható elveket, mint jellegüket vivott ki: Tanuljanak az emberek mindent a mit tesznek szellemmel, szívvel és belső illetékeséggel tenni, azért szükséges, hogy a gyermek természet kizárólagos s egyedüli irányadót szolgáljon annak tehetségeinek fejlesztésénél. A dolgok megismerése mindég az érzéki szemlélettel kezdődjék. A szellem s erői fejlődésének összhangzatosságok kell lenni.

Az ember belső épségéhez megkívánatik az értelem, érzet és akarat észszerű irányja s az isteniben való élés. Ezen összhangzatos fejlődésnek egyszersmind organikusnak kell lennie, azaz olyanakk, mely a vele született, a már meglévő belülről kifelé képezi, s folytonos összefüggésbe a könnyebből a nehezebbre, az ősszerűről az elvontra halad. Azért szükséges, hogy minden tanítás érthető, alapos, hézagatlan és összefüggő legyen. Gondolkodásban áll, a mi életünk, s az igazság megismerésére tápanyaga a mi szellemünknek. Felületes miveltetés sohasem boldogít. A haladás minden fokán legnagyobb fontossággal bír az öntevékenység.

Ezen elvekért küzdött Pestalozzi, s ezek képezik a mai népiskolának, a jelen nevelésének alapját. S mi tevő ő reformátora, egy észszerű nevelés megalapítójává? Ezt ő maga mondja nekünk e néhány szavával: „Én szívem által lettem azzá: a mi vagyok”. Igen, Pestalozzi szíve szülte az észszerű nevelést, s a szeretet fogja azt fentartani s mindenhol terjeszteni, hol emberi szívek emberbarátilag vernek. Pestalozzi szeretete magasztos, mert őszintelen; Pestalozzi szeretete a maga őnzetlenségében szikrája az istenség ama végtelen s felfoghatatlan szeretetének, melynek műve a nagy mindenség, létünk, mindenünk, Pestalozzi szeretete szeretete szikrája a keresztyénység megalapítója szeretetének; a sz. írás igéje szerint Krisztus meghalt, hogy az embereknek fűdőt s menyit boldogságot szerezzen. Pestalozzi csak ember volt, s mint ilyen élt és küzdött az emberiség földi jólétéért s boldogságáért. Emberi hibáktól s fogyatkozástól ő sem volt ment; de ezeknek csak egy forrásuk volt: a végtelen szeretet.

Szent béke langien poraid felett atyánk, tani-

tónk, buzdítottok és vigasztalónk! Pillants áldásdón mi reánk, kik oly gyenge erővel híveid, utánzók akarunk lenni; szellemed legyen őrangyalunk pályánk örvényén; szereteted vonjon be a mi szívünkbe is, hogy a reánk bizott ifjú nemzedéket úgy nevelhessük, miszerint egykor, ha majdan nekünk is szól a sors kérlelhetlen szöszata: Eddig, és nem tovább; ha megjelentem ama pillanat, mely bennünket is e földi létből kiragad, és oly helyre visz, melyet „titkon érző lelkünk csak óhajta sejt,“ veled mondhasuk: Életünk nem múlt el észlátlanul!

Átadom e sorokat a nyilvánosságának, mert az ember nevelése nemcsak tanító-hanem egyszersmind közönségi is, mindnyájúnak legszentebb ügye. Ha apáink s anyáink gyermekeik nevelése körül Pestalozzi magasztos elvei szerint járnának el, ha a csillogó külsőségeket szorgosan kerülte azt fejlesztetnék és fejlesztesdnék gyermekeikben, a mi ezeknek majdani boldogságát meg tudja alapítani a mi maradóig, vagy sokkal kevesebb szerencsés len ember élné e világban. Pestalozzi elvei éppen most érdemesebb újabb megfigyelésre és követésre, mikor megbocsáthatatlan felületesség kezd lábra kapni, s mikor általános a panasz, hogy a fiatal nemzedék nem jó ösvényeken jár. A biblia és a költő mellett ott kellene lenni minden családban Pestalozzi nevelészetit műveinek is, s ezekből kellene meríteni azokat a szabályokat, melyek szerint a gyermekek helyesen neveltessenek.*

Levelezés.

Budapest, 1881. május 12.

A ki Budapest városát most szemléli, annak élténken eszébe fog idéznetni azon kép, melyet az illusztrált biblia Ramszesz városáról nyújt. Nincs itt egyetlen egy ház, melyet valamiképen ne restaurálnának, csinostanáknak, meszelők, ornamentekkel díszítők, új tetőzetet csinálnak neki, festik kapuit, ablakait, rozszakatkat lerontanak, a sugárutat újjonnan kirakják fakockákkal, a többi utcazák aszfaltírozák. Van itt bűz, por meg- és eltorlaszolt járda anyja, hogy örül az ember, ha kissé szabadba jut-hat. És mindezen előkészületek a koronaherzeg bevonulása alkalmából történnek. Mondhatjuk, hogy Bpest városa soba nagyobb fényt, pompát ki nem fejtett, mint fog kifejteti a következő napokban. Berzók Árpád miniszteri tanácsos mindkét kezét törí mint mondá nekem: „Hova fogjuk azt a tömérdek bécsi és külföldi aristokratát meghívni, mikor az ő Excellentiájának szolgálatára álló termek oly kicsinyek.” No ez az ő gondjuk. A városházán foly a vendéglajstromok összeállítása, melyekről később fogok szölni. Sok bűmölóra akadnak a Posnernél kiállított díszalbmumok, melyek izlésre és eszínre nézve mindent felülmúlnak, mit hazai erők eddig e téren előállítottak. A középületek úgy nevezetesen a pénzintézetek fénytergiben fognak úszni. Némelyek gáz-csővel, mások villám apparatusok által kivilágítatni. De mindezt csak röviden értem, hogy szölgájlon bevezetésül a későbbi részletes tudósításoknak.

Dr. Loszlényi Imre.

Irodalom.

A „Hymen” szépirodalmi hetilap 18-ik száma a czimlapon Stefánia belga kir. hercegnő, Rudolf trónörökös menyasszonyának híru talált, szép kivitelű arcképet közli s a következő érdekes tartalmat nyújtja: A szépirodalmi részben: Szívem lázongott. (W. Margitnak.) Költemény Ábrányi Emiltől. — Az odagyötűt szölgabíró. Beszélyke Ries Herminától. — Ifjú költők szerelmel. (Levelek Coraléhoz.) IV. V. P. Páltól. — Így képzeltem... Költemény. Hesi Józseftől. — Soha többé! Regény. Csáktornyai Lajostól. (41—48 lap.) Vegyes közlemények! A „Hymen” hírei. (Eljegyzések, esküvők.) — Irodalmi újdonságok. — Levelezés mindenről mindenkinél. (Kérdések és feleletek.) — Mindenféle. — Adomák. — A „házaság előcsarnokában”: a „Hymen” házasági kis hírdetése. — Arcképesarnokunk XII. — Talányok és megfejtések. Beérkezett levelek és ajánlatok. — Szerkesztői galambpósta. — Hírdetések. A „Hymen” előfizetési ára negyedévre (még januártól teljes számok is megrendelhetők) 1 frt. félévre (január-június vagy ápril-szeptember) 2 frt, a 13-dik számtól, melyben az új regény kezdődött, a 20-ikig 50 kr; mely (Budapest, VI. Gyár

*) Pestalozzi válogatott művei magyar nyelven is kaphatók már. A fordítást Zsengéri Samu budapesti tanító eszközölte, még pedig szép sikerrel. A művek nala kaphatók.

B. J.

utca 15. sz. I. em.) a „Hymen szerkesztőségéhez küldendő. A ki előfizet, a házasági hírdető rovato ingyen használhatja, s egy nagy tárgy-nyeremény-sorsjátékra szóló sorsjegyet ingyen kap rendezvívli kedvezményül.

„Világhíru utazások könyvtára” 2 füzete jelent meg híru testvérek kiadásában. Ara 30 kr.

„Képes családi lapok” 32-dik számanak tartalma: A feledés útja. Elbeszélés, írta Prém József. (Folytatás.) — Rád gondolkod... Fábán Géza költeménye. — A divat és a gyermekek, Kemenczy Kálmántól. — Késő! Elbeszélés, írta Cserjési László. — Nihilista hajszja, francia regény, írta Veianer Pál, eredetiből fordította Keresztes E. (Folytatás.) — A tolokodók. — Az árvák hajószása. — A sátn ezimborája. Deési Bertalan elbeszélése. — Mozaik: Irodalom és művészet. — Történeti apróságok. — Egyveleg. — Szerkesztői füzetek. — A hét története. Képek: A tolokodók. — Az árvák hajószása. — Tavasz reggel. Melléklet: A „Rejtélyes házaság” című regény 257—272. A borítékon: Hetinaptár. — Pályázati talányok. Kérdések, feleletek, ajánlatok stb. — Hírdetések.

Az „Ország Világ” XVII. füzetének tartalma: I. Szöveg: A Tótpál néniék malmai. (Elbeszélés.) Tolnai Lajostól, (II) A légyott. Ford. G. Ilona. Örökre eltűnt szép világ... Költemény, Rudnyánszky Gyulától. Amphion. (Elbeszélés) Riehl után németből. Levelek az amerikai emigrációról. Nagy Gyulától. Néhány adat a viláfgalamból. Sokat eszünk! Dr. Szathmáry Imrétől. A Vigg tó hullámain. (Egy északarki utazó naplójából.) Az ég és föld elválasztása. (Uj-zealandi rege.) A légnomás fontossága a közéletben. Kemenczy Kálmántól Menyasszony. (Regény.) Beóthy Lászlótól. (17. közlemény.) A kis gondviselő. (Képpel.) Ki van itthon? (Képpel.) Idegen föld alatt. (Képpel.) Ébredés. (Képpel.) A bucsusok. (Képpel.) Az aggteleki barada. (Képpel.) Szászsebes főtere és temploma. (Képpel.) Az óriás teknősbéka. (Képpel.) Irodalom. Zene. (h. j.) Színház. Képzőművészet. Gyászrovat. Csillagászat. Sport. Divat. Régészet. Utazások. Külföldiek. Naptár; rejtvények. A borítékon: Hírdetések. A XVI. füzet rejtvényeinek megfejtése. A XVI. füzet rejtvényeinek megfejtői. II. Képek. A kis gondviselő. Ki van itthon? Idegen föld alatt. Ébredés. A bucsusok. (Szemlér Mihály eredeti rajza.) Az aggteleki barada. Az arany ifjúkor. Szászsebes főtere és temploma. Az óriás teknősbéka.

„Általános Sorsolási Értesítő” képezi rendes mellékletét a külföldben is börtartalom „Magyar Pénzügy” című közgazdasági, ipar kereskedelem és közlekedési szaklapnak. Midőn a „Magyar Pénzügyet” legelső számai után, az érdeklét körök figyelmébe ajánlottuk, ez ajánlatunkkal nem vallottunk szegyet, mert a „Magyar Pénzügy” későbbi számainak nem csak hogy nem hanyatlott, hanem a folytonos haladás és emelkedés jeleit mutatja, ugy hogy ma már bátran versenyehetnek a külföldi hasonlónyú közlővel. Az által, hogy a Magyar Pénzügy rendszeres mellékletül „Általános Sorsolási Értesítő” cím alatt, gyorsan és pontosan közli az összes hazai és külföldi sorsjegyet és érték papír huzásokat valóban pótolhatnána tette magát nemcsak az összes pénzintézetek, hanem a közgazdasági érdekek foglalkozó nagy közönség előtt is. A technikai kiáltásra nézve is ajánlatos külsővel megjelenő „Magyar Pénzügy” előfizetési ára, az Általános Sorsolási Értesítővel együtt: fél évre 3 frt, nyegyedévre 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénz Budapest újvilágútele 6. sz. alá küldendő Előfizethetni bármely naptól kezdve.

Videki és helyi hírek.

Rudolf trónörökösünk nászünnepélyén nagy istentisztelet tartatott a kath. Főtemplomban, melyen jelen voltak a járásbírósság összes személyzete, a városi tisztviselő kar, a polgáriskola növendékei a tantestület vezetése mellett, az apácák növendékeikkel, a királyi adóhivatal, derek túzólt egyetűnk néhány tisztje s városi polgárok valláskülönbség nélkül. Mindegyik imát küldve az ég urához, hogy kartsa meg trónörökösünket sokáig, hogy mentül előbb enyhítené e rég szenvedő nemzet nyomorát! Az isteni tisztelet nagy. Néger Ág. Kovácsné ur feleség segédlettel vezette, s az éneket Kapács István túzólt főpáranosnak urnak kedves leánya kísérte csalógan hangjával, mely az áhitatot még inkább emelte. — Ugyanez alkalommal az izr. hitközség templomában is isteni tisztelet tartatott.

Rudolf trónörökös ő fensége mennyegzője alkalmával városunkból számos előkelő család Bécsbe utazott és gyönyörködtek abban, ami csak egy emberéletben fordul elő.

Mint értesülünk Ráth Károly városunk orsz. képviselője az országgyűlés beereszkése után, f. hó 29-én tartandja beszédét, mely alkalommal a pápai ellenzék részéről újból felajánlott je-löltség iránt is nyilatkozni fog. Mint budapesti levelezőnk írta — hol különöseu iparos és kereske-

dő körökben rendkívül nagy az érdeklődés a pápai választási mozgalmak iránt, — ez alkalommal Ráth Károly ur kíséretében többek közt Zichy Jenő gróf is meg fogja városunkat látogatni.

Pap János kir. tanácsos urnak, a pápai mérsékelt ellenzéki párt 1881. május 1-én tartott alakuló gyűlésén mondott beszédét külön lenyomatban mellékelve mai számunkhoz veszik t. olvasóink.

Hymen. Schoszberger Soma. L. ur f. hó 7-én jegyezte el Schlesinger Maresa kisasszonyt, Schlesinger L. helybeli pipagyáros kedves és szép műveltségű leányát. Tartós boldogságot kívánunk a köendő frigyhez!

Sulyos csapás. Gróf Somogyi János 82 éves I. patonai birtokos — mint biztos forrásból értesülünk — bécsi lakásán f. hó 7-én szobájában sétálva egy megesszött, hogy jobb lábának felső szára eltört. Jelenleg Bécében fekszik.

Mint halljuk Pap János ur az adókövető bizottság elnöke, a bizottságot az adófelügyelői helyettes basáskodása miatt feloszlatni volt kénytelen. — No de majd segít rajtunk Láng Lajos. (?)

Nagy örömmel értesülünk, hogy Schimkó Károly helybeli postafőnök ur sulyos betegségéből annyira felhabdott, hogy már ágyát elhagyhatta. Is-ten éltesse!

Helyreigazítás. Illetékes információm nyomán ezennel helyre igazítjuk Ráth Károly képviselő úr veszprémi beszédjéből tévesen közölt egyik tételét. A képviselő úr ugyanis csak azt emelte ki helytelenül, főleg és mint politikai decorumnak éppen meg nem felelő „gavalléros” eljárását, hogy egy fiatal főrnök nében és kőpenyében a lát Pápan kormánypartit, Udoban pedig ellenzéki jelölt mellett korteskednek.

Sok történet az iparosok rovására. A fogházakban a rabokat különféle iparrezikék készítésére tanítják. Ilyenek a többek között, a kosár és kőfé készítés, mely készítményeket azután az utecaszkaron adómentesen árúsítanak; míg nálunk a kosár és kőfékötők készítményeikért nagy adókkal terhelhetnek. Tehát, hogyan concurrelhatnánk?! Szerintünk, sokkal jobb volna, ha ezeket megátalva, iparosainkat elősegítenék, mint őket ezáltal keresetképtelenné tenné.

Az „Ifjúsági és népkönyvtár” legújabb 8-dik füzeté most jelent meg Kókai Lajos budapesti könyvkereskedő kiadásában. Címe: „A félkeze kemény” elbeszélés írta Bánfi János. Ára színes borítékkal keményen kötve 50 kr.

Tíz. Május 8-án este 10 órák körül a laki ut mellett 3 kahal szalma meggyuladt. Derék tűzoltóink gyorsan a helyszínre siettek ugyan, de vízhiány miatt működni nem tudtak. — A gyújtogatót L. B. ur, — ki ép akkor jött haza Dákáról, elfogta Keeskés I. eddigi csősz személyében. — A vizsgálatot rögtön megindították.

A pápai polgári leányiskola növendékei által e hó 12-ikére tervezett majális a kedvezőtlen idő miatt a jövő hét valamely szép, derült napján fog megtartani.

A várvá várt színház építését a hét elején már megkezdték. A sülvesztöket s az alapot már megásták. Cél szerűnek tartanók, ha a színházi bizottság a sétatér megnyitása körül a szükséges lépéseket az illető helyen megtenné. —

Már tartottunk a 3 fagyos szentől, de a 3 nap látszik félelmünk alaptalan volt, mert a 3 nap alatt az ég esatornái megnyitak, s mindenütt áldást hoztak a veteményekre.

Ma este az u. n. „Páspók pinze” helyiségében Schlesinger I. R. képeztett kántor szép bariton hangjával fogja mulattatni a közönséget, mely válogatott műsorozatával élveztesnek ígérkezik.

A helybeli 48-as párt holnap d. u. 4 órák az ovoda helyiségében értekezletet tart.

Hamis tíz forintosok keringnek városunkban. Felhívjuk a közönség figyelmét, nehogy megcsalásának, mert a napokban egy fiatal ember egyik kereskedésbe bemévent, ott egy hamis tíz forintos akart szívat vásárolni, de a kereskedő átlátva a szítán a tíz forintosot megsemmisítette. —

Gazdaközönségünk figyelmét felhívjuk jövő számunkra, mert egy jeles gazdász volt szerencsés lapunk számára megnyerni, ki a vetések állását hetenként jelzeni fogja. —

A minap alkalmunk volt a tűzoltó egylet új szivattyuját megismerlünk, ezen új szivattyú megszerzését magunk is már rég óhajtottuk. — Hisznik, hogy az egylet a nagy gyakorlatonál meg fogja mutatni, hogy a pápai tűzoltók a dunántúli kerületben az első közé fognak tartozni.

A színházi bizottság legutóbbi gyűlésében elhatározta, hogy a szándékolt műkedvelői előadások akkor fogja megtartani, ha az új színház felépül, mivel nyáron a „Griff” fogadó nagy terme ezen célra nem valami alkalmas hely.

A napokban a tűzoltó-egylet egyik tagját Boldizsár Lászlót kísérték az örök nyugalom helyére. A tűzoltó-egylet összes tagjai megjelentek a végtszítéletre s nagyon meglepő volt a daliás tisztakar új egyenruhája. A temetés után az egylet összes tagjai a legnagyobb rendben vonultak vissza az örtauryára.

Lapunk volt belmunkatárs s jelenleg a „Ma gyár kereskedők lapja” tehetségés fiatal szerkesztője Vende (Hirschler) Soma úr, Budapestben jegyet váltott Halász Eszti kisasszonyra, Halász József volt 1848/49 honvédszázadosnak leányával. — Találja meg fiatal kartársunk a köendő frigyben mindazt, a mit tőle és benne remél! — ez öszinte kívánságunk.

Regény az életből. Elszől mintegy tizenhárom évvel Goldschmidt József helybeli péknek Janka nevű leánya Budapestre ment szakácsnő állást keresendő. Mint ilyen egy orosz családnál nyert alkalmazást, melyel később kivándorolt, Amerikába Kio de Janeiroba. Itt egy Francsó Jose de Arango Machado nevű gazdag vállalkozás és petroleum forrásnak tulajdonosa vele megismerkedvén, beléseretett és nőül vette. Ezen szerencse mellett azonban még sem volt boldog, mert a szülői és a hovagyú nem hagyta nyugodni; míg végre 13 évi távollét után elhatározta, hogy szülőit meg fogja látogatni. — Minap Goldschmidt József sürgönyileg értesítettet, bizonyos vendégeink érkeztéről. Szomoruan ballagott ki a pályaudvarhoz, mert vendégeinek még csak egy jó ebédet készített: sem volt módjában, persze arra gondolni sem mert, hogy elveszettek hitt leányát és ennek férjét fogja kelle szoríthatni. Érzékeny jelenetek voltak szemtanúi az utazók; Goldschmidt József, midőn leányát meglátta elájult, magához térvén csak nagy megerőltetéssel volt képes vendégeit saját lakására kísérni. Volt öröm, midőn a rég nem látott leány az Amerikából vele hozott kincses ládát feltárta és G. J. égre emelt kezekkel ezeket rebegte: „Hol legnagyobb a szükség, ott legközelebb van az isteni segély.”

Nagy szórakozottak. H. L. és S. G. a napokban az utcán találkoznak, s beszélgetés közben H. L. előveszi óráját megnézni, hogy hány óra. Azonban annyira szórakozott volt, hogy elégett szivarja helyett óráját dobta a földre, a mi rögtön porrá tört.

Betörés. Schneider Lipótnál május 6-ikán virradóra az u. n. bakonybéli apátság malmában az ablak alján a fal kibontatott s 13 női íng S. K. jeggyel, 7 asztalkendő, ugyanazon jeggyel, 2 tányértől ruha ugyanazon jeggyel, 2 sárgával beszőtt ágyterítő, 9 cipikés rékli, 8 női nadrág, 8 hálókötő, 9 kávé savlétva ismeretlen tettesek által elvitett. — A szobában ezeket erő ruha volt, de csak a határon lévő tiszta ruhából vittek el néhányat. — Érvényesen nyomoztatnak.

A múlt évi összes dolányforgalom Pápa és környékén 252286 ft 34 kr volt. — Ebből láthatjuk, hogy a főtizedsén mennyi munkaerő kívántatik ennek pontos kiszolgáltatására, melyért az elismerés egyedül Iglauer urat illeti.

Érdekes szállítmány. Tegnap d. u. Veszprémből 13 elítélt foglyot szállítottak erős fedezet alatt az itteni járásbírószághoz.

Minden szak megtalálta a maga fojtját. Ki ne ismerné Pápa egyik régi csontszedőjét, az ugynevezett Bandit. — Ő az unalmas legény életet megunva s az agglényi adótló félve elhatározta, hogy megönsül. — Jegyváltása után az utcán nagy büszkén menyé B. nevű fiatal emberrel találkozott akit előlegény büszke öntudatában hatalmasan oldalba taszított. — B. sem volt rest, a mi Banditak elagyabugyálni, elég az hozzá, az úgy bünyű eljárás alá került. — A kihaltatás alkalmával felszólítja a bíró Bandit, hogy válasszon védő ügyvédet, mire ő nagybüszkén azt válaszolta: „Nem kell nekem prókator! megvédem én magam is önmagamat. Sok mindent fogok én tek. urnak elmondani, a mit tek. ur még nem tud, de még a városi közönség sem. De még most hallgatók!” Folyt. köv.

Korai fürdés. Csütörtökön J. tisztelt városi csavargó vén szatyor szeretőjével Zephire lengedezése között a tó parton sétált, hol 48 éves Diannája keserű szemrehányásokat tett minapi hűtlenségéért, hogy más szeretőt választott. Miután őt állításában megerősítette és keserű kifakadásai daczára is újonnan választott szeretőjénél marad, kétségbeesve a Tapolczába akarta magát ölni, de mielőtt ezt véghez vitte volna, halála előtt megszállta a szent ihlet s eszébe jutott a tizparancsoltnak ama nemes törvénye: „hogy szeresd felebarátodat mint önmagad,” — s ezért először J.-t lökte a vízbe, s őt ijedségből megragadta az epilepsia úgy, hogy nem tudott nyugodtan meg állni; tehát mozgott előre és futásnak eredt, áténgedve szeretőjét Fortúnának.

Vesztett eb. A hét folyamában a deveseri utcában egy eb, mely a vesztétség nyomai látszotnak több ebet és két gyermeket vesztészen megmárt. Ennek folytán a városi tanács f. hó 13-án tartott ülésében elhatározta, hogy a városban levő ebeket — kivétel nélkül — vesztéztár alá helyezeti. — A lakosság azért figyelmzettik, hogy a vesztéztár tartama alatt ebeikre vagy szájkosarat tegyenek s úgy eresszék az utcázára, vagy pedig megkössék s ki ne eresszék. — A győpmester utasított, hogy szájkosár nélkül ebet nemcsak az utcán, hanem még az udvaron is megfogjon a netán bekövetkező veszélyek elhárítása végett.

Tisztul a levégő. A rendőri hivatal — mint halljuk — a városból már többeket kiutasított, kiknek semmiféle kereseti forrásuk nincs, s egyuttal gyanusak.

Későn eszrevett család. Egy helybeli faluzó kézműves, ki any és ezüstneműk, ékszerék megigazításával tengeti életét e hét folyamában Noszlopára vándorolt, miután többféle igazításokat elkészített, betört S. M.-hez azon reményben, hogy talán ott is csinálhat valamit kis geschäftet. Csinált is, még pedig saját előnyére. Ugyanis S. M. egy gyűrűt vett elő, mely igen szép külsővel bír, és melyet a kézművesnek eladni akart. De minthogy a kézműves összeleg nem rendelkezett, melyet a becses gyűrűért adnia kellett volna azt mondá, hogy neki is van egy gyűrűje, és ha S. M.-nek úgy tetszik megcserél vele Hosszas alkudozás után végre abban állapodtak meg, hogy S. M. kézművesnek aranygyűrűjét saját csinos gyűrűjét adja és még 2 frtot felül fizetett. A geschäft megkötöttet, és a kézműves távozott és S. M. még akkor jutott azon sajnos tapasztalatra, midőn a kézműves már Pápához közel volt, hogy a csinos külsejű gyűrű nem arany, hanem réz.

Építkezések a városban. Városunk ujjában ismét néhány épülettel szépül. Így pl. Dr. Bartholus I. ügyvéd ur a hosszu utcán egy gyönyörű házat épített, csak az a kár, hogy egy jó fél öllel a fal kiépítettet s így a járdá keskenyebb lesz. — Továbbá Nagy István ur is épített a szél utcában egy házat, de nagyon sajnáljuk, hogy Nagy I. ur nem helybeli, hanem vidéki munkásokat foglalkoztat háza építése körül.

Járas-e vagy menés? Egy paraszt a hét folyamában a járásbírószághoz elé idéztetett. A helyszíne ére, azt kérdi egy ott álló hivatalnoktól: „Ugyan kérem alaposan, itt lakik a tekintetes megcsőrölő?”

Sajnálattal értesülünk Bráder Sámuel helybeli köztisztviselőben álló polgártársunknak hosszabb idő óta tartó betegségéről. Kívánjuk, hogy a társadalomnak ezen hasznos tagja betegségből felgyógyulván, tovább folytathassa hasznos működését.

Ő felségje magyar apostoli királyunk kegyelmét, megénkire is kiterjeszté, amennyiben egy 18 éves fiatal embert, ki pajtsát boszoból megölte s egy fiatal nőt, ki gyermekét elemésztette szabad lábra helyeztette.

Késmárky veszprémi törvényszéki elnök ur 7 havi szabadságot nyert, és szabadságát azonnal is kezdte. Helyette az elnökséget, Vlahovits Lázár kir. törvényszéki bíró ur vette át.

Veszprémből írja leveznök, hogy ott a kormánypart is kitűzde a választási zászlót s Kissovits József apátkanonokot kiáltotta ki jelöltjének. A múlt hét folyamán itt több rendbéli értekezletet tartattak ez ügyben s legközelebb (ugylehet már vasárnap) nagy pártértekezletet is tartandnak. A mozgalom élén Szabó Imre áll, ki rövid idő óta csodálatos módon belemászott a kormánypartiságba. Ha beszélni hallja az ember, ha multjára gondolunk, el sem tudjuk hinni, hogy ő az — aki volt, az az egykor oly függetlenül gondolkozó tiszta logikájú ember. — Kisovits jelöltése a kormánypartira mindenetre szerencse, mert ő az utóbbi években annyit tett a városért, mint senki. Eötvössel szemben azonban „Kis katoná” lesz csak ő is, mert az orsz. függetlenségi párt semmi titkot sem csinál abból, hogy Eötvös okvetlenül megválasztajta itt. Ami annyival inkább nem nehé munka, mert Eötvös személye ma rokonszenvesebb mint valaha daczára, hogy nem jár szavazót fogni mint ezt az ellenpart már most is teszi. — A Rudolf koronaherceg s Stefania hercegnő esküvője napján, 10-én itt minden közepületen nemzeti lobogók lengtek s az összes templomokban hálaadó istentiszteletek tartattak. — A fenséges párnak a megyei küldöttség 19-én délelőtt nyujtja át Budapest Veszprémmegye föliratát. Előző nap (szerdán) este városunk kifog világtátni. A papnövedékek majálisja, 10-én volt s a kedvezőtlen idő daczára jól mulattak a vámon kívül fekvő nagy kertjünkben. A gym. ifjúságnak ez idén nem lesz tavaszi mulatsága, pedig kár, mert erre az egész város elszokott menni. Őt nap óta folytonos borús időnk van. Mult hetfői országos vásárunk is ennek folytán bukott meg alaposan.

*A helyi 48-as párt mint illetékes fővárosi körből értesülünk — Ráth Károly helyébe, — ki a jelöltséget függetlenségi zászló alatt ezuttal nem fogadhatá el s eziránt határozottan már nyilatkozott, Tömösváry László budapesti földbirtokost s a 48-as elvek egy ösi harcosát lépteti föl. Tömösváry a jelöltséget a függetlenségi párt központi végrh. bizottság tanácsára elfogadta, s legközelebb a jövő hét folyamán már Párára jó programbeszédet tartani. A függetlenségi képviselők közül többen fogják az alkalommal Párára kísérni, s hozzájuk a veszprémi választás egy küldöttsége is fog csatlakozni.

Mint a „Győri Közlöny”-ben olvassuk Magvassy Mihály győri torna-tanár Ó Felsőge Rudolf koronaherezeg esküvéje alkalmával 300 ft. alapítványt tett egy Győrben építendő tornacsarnok javára. — A kezdeményezés megvan, az eszme kivitele a győriektől függ. — Hát Pápan fogunk-e valaha tornászni?

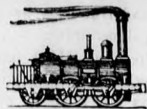
A Calderon-jubileum alkalmából hirdett nemzetközi verspályázatnál a bécsi spanyol követéséget által magyar, lengyel és cseh költeményekre kifizetett jutalmakat már odaítélték. A magyar pályázók közül Oltványi Gáspár (Földékről) lett a nyertes, a lengyelek közül Kottecki, a csehek közül Cseh Svatópluk. A jutalom egy száz gramm súlyu arany éremből áll.

A t. cz. szülék és gyámokhoz a budapesti állami közép ipartanoda igazgatóságától. Hogy azon iparos tanoncok és segítők is — a kik regebben valamelyik közép iskolának csak két-három osztályát végeztek s azóta a gyakorlatban vannak — be lehessenek az állami közép ipartanodába: felkértemek a t. cz. szülék és gyámok, hogy a felvételi vizsgát illető felvilágosítást mielőbb sziveskedjenek az igazgatósághoz fordulni, hogy az érdekeltek a jövő tavéy elején tartandó felvételi vizsgára kellően elkészülhessenek, mert csak sikeres vizsga alapján vehetők fel.

Városunkban meghaltak f. hó 5—11-ig: Pfeiffer Albert gyermeke Miksa, izr. 1 1/2 éves, sorvadás Bodai Magdolna gyermeke Gyula, r. k. 11 éves, sorvadás. Pladerer János leánya Anna, r. k. 14 hónapos, sorvadás. Rácz Mihály, r. k. 87 éves, aggkor. Boldizsár László r. k. 29 éves, tüdővész. Nagy István leánya Katalin, r. k. 14 éves, tüdőgömbök. Földesi György, r. k. 78 éves, aggkor. Weisz Armin, izr. 71 éves, vízkór.

Közgazdaság.

— Az Assicurazioni Generali 49-ik évi mérlege lapunk mai hirdetési rovatában található. E szerint 1880. évben a díjbevétel 10. 595,506 frt 76 kr-ra rugott kénszépben, a tüzkár-osztály díjkötvény tőréja 1,606,933 frt. 61 kr-ra emelkedett s most 13,676,187 frt 60 kr. Az 1880-ik évben e biztosító társulat 8,004,562 frt 73 krt fizetett ki a károkkért, ebből Magyarországra 1, 785,209 frt 36 kr. esik. A társulat által kezelt tőkek jövedelme a múlt évhez képest 128,451 frt 98 krral emelkedett 994,042 forint 92 kr-ra, az értékpapírok árfolyamának hullámzása miatt alkotott tartalék emelkedett 211,187 frt 71 krral 500,046 forint 3 kr-ra. A múlt évben kibocsátott 1000 drb. új kötvény által a társulat alapitőkéje 1,050,000 frttal emelkedett, az ezen részvényekre befizetett agio 1,009,340 frt egészen a tartalékalap javára iratott. Az élet-biztosító osztály tőréja 62,109,045 frt 67 kr. tőke és 166,724 frt 45 kr. rente, ez osztály tartalékalapja 15,449,019 frt 78 kr. A társulat a 315 frttal befizetett részvényekre az évben 180 frank osztalékot ad aranyban. Az igazgatótanácsba ez évben beválasztották Hegedű Sándort is.

VASUTI MENETREND.

PÁPA-GYŐR-KIS-CZELL.

Indul:

Páparól Kis-Czell felé d. e. 12 ó. 24 p.; d. u. 7 ó. 52 p.
" Győr felé d. u. 2 ó. 49 p.; regg. 6 ó. 42 p.

Érkezik:

Pápara Kis-Czellből d. u. 2 ó. 44 p.; regg. 6 ó. 12 p.
" Győrből d. e. 12 ó. 19 p.; d. u. 7 ó. 29 p.

GYŐR-BÉCS-BUDAPEST.

Győrből ind. Bpest felé 11 ó. 20 p. d. e. 10 ó. 16 p. este
Győrből indul Bécsfelé 5 ó. 17 p. d. u. 4 ó. 26 p. reg.

SZOMBATHELY-SOPRON-NAGY-KANIZSA.

Szombathelyről indul Sopron felé 3 ó. 15 p. regg.
" " " " " 9 ó. 15 p. d. e.
" " " " " 3 ó. 10 p. d. u.
" " " " " 7 ó. 51 p. este.

Gabona-árak.

PÁPA:

100 kgr. vagyis métermázsánként.

Buza: jó 12 ft. — kr., közép 11 ft. 50 kr., alsó 11 ft. — kr.
Rozs: jó 10 ft. 60 kr., közép 10 ft. 20 kr., alsó 9 ft. 80 kr.
Arpa: j. 7 ft. 80 kr. k. 7 ft. 60 kr. és a 7 ft. 20 kr.
Zab: j. 6 ft. 20 kr. k. 6 ft. 10 kr. 6 ft. — kr.
Tengeri: j. 6 ft. 30 kr., k. 6 ft. — kr. és a 5 ft. 80 kr.
Burgonya: — ft. — kr., közép 2 ft. — kr.
Széna: j. 2 ft. 80 kr. k. 2 ft. 15 kr.
Zsup: j. 2 ft. 10 kr., közép 1 ft. 75 kr.
Pápan, 1881. máj. 14.

Wolta József.
polgármester.

Szerkesztői üzenetek.

A polgári házasságról. A cikk határozottan politikai irányú volt, azért csak kivonatosan mint egyszerű napi hírt hozhattuk. A „M”-ra való figyelemzetést köszönjük; mint látja, fel is használtuk, csak az a baj, hogy nem azt vagy azokat találja, a kik a valódi főemberek.

Z. Gy. Srsfa. A hosszas hallgatás vajon mit jelentson?

A. N. J. és R. J. Nygyszmbt. Elejtelt kérünk.

B. E. Z-Kppny. Berukkolást várjuk.

P. I. Dvcsr. Az incidenset igen sajnáljuk, de olvasó közönségünk iránti tekintetből nem tehetünk másképp. Semmi újtság?

Damocles Vszprm. Köszönet és üdvözet. — a többire nézve.

Videki t. munkatársainkat nagyobb tevékenységre kérjük.

K. Á. Bpst. Köszönjük; rendes folytatást kérünk. Üdvözet.

Dr. L. J. Bpst. Szíves tudósítást kérjük.

V. S. N. — S. — ó. Mi a lapot rendszeren küldjük, tessék a postán reklamálni. A cikket várjuk.

Hirdetések:

LAGER-BIER
ANTAL
PALACZK SÖR

Törvényesen
a czim szalagnak
által megbün-

tétélezett vignéta
utánozása hatóság
tettetik.

KIVITELI

Első „fénymázgyár.”
Pápan

Van szerencsém ajánlani a t. cz. közönségnek az általam újonnan föltalált és kiténőnek bizonyult palmaolajjal készített **fénymázomat**, mely az eddig külföldről behozott készítményeket minden tekintetben fölülmulja.

Fénymázom a cipő- vagy esztabörnek gyönyörű fekete fényt ad, s e mellett a bőr puhaságát is mindig megtartja és a mi fő, a töréseket megátolja.

Fénymázomat kicsinyben és nagyban a legutányosabb áron árusítom el. A t. vidéki megrendelőknél kívánatra mintákkal bármikor (bérmentve) szolgálhatók.

Raktárhelyiség: Anna-tér 1021. szám.

Számmer Mihály,
fénymázgyáros.

a hamisítatlanság biztosítása mellett kizárólagosan csakis

Dreher Antal
sörfőzőjében Kőbányán,
vagy
Budapesten
Dietrich és Gottschlig
es. kir. udv. szállítók és DREHER ANTAL főrak-
tárnokainál megrendelhető.

Árjegyzék ingyen és bérmenten küldetik. Árusítók
(szükséglet szerint) kedvezményi árakban rész-
sítottnek.

Oly palaczsörért, melynek czimzalagnán a
„Dietrich és Gottschlig” vezérgyűzők neve elő nem
fordul, a főző jótállást nem vállal.

Háziasszonyoknak fontos!
Üvegmáz (Wasserglas Composition)

legjobb minőségű mosószer, kenőcs alaku fehér szappany. — Alulírottak ajánlják a t. cz. háziasszonyoknak, mosónőknek sőt, mint a legjobb és legolesőbb mosószert, jótállás mellett hogy a fehér ruha ezen szer használatával soha kárt nem szenved, sőt nagyon előnyös, mert idő és sok szappany megtakarítatik használása által, azonkívül a ruha hófehér színt kap tőle és nem hagy szappanyzagot hátra

Van Baerle és társától Bécsben.
Ezen mosószer kapható Pápan
Bermüller Alajos, Kohn Mór, Szalczler Jakab özvegyénél és Toch József uraknál.

Cs. kir. szabadalm. általános biztosító-társaság (Assicurazioni Generali) Triestben.

Negyvenkilencedik számadás az 1880-ik évről.

1. Tűzbiztosítási ágazat.		forint kr		forint kr		forint kr		forint kr	
Díjtartalek-átvitel az 1879. dec. 31-én folyó biztosítások után		2094050		72		1540034		29	
1880-ban kötött biztosítások után befolyt díjak a vissztörlesztés levonásával		3000722		43					
Hasonlóan a korábbi években kötött biztosításokért		287140		73					
Levonás: a vissztörlesztésről és hátralévő díjakat									
Az év folyólat követéséről		2375381		68					
Visszbiztosítási díjak		5914132		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én folyó biztosítások díjtartalekát		1809775		67					
Az év tiszta díjszélege		3504356		73					
Az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		1573921		01		1390485		72	
Kártérítések az év folyólat a visszbiztosítók részének levonásával		8057095		81		3470470		01	
Levonás: az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		422901		37					
Levonás: az év folyólat a visszbiztosítók részének levonásával		2476997		14					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		329175		72					
Levonás: az 1879. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		2151818		28					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		1004929		28		3160747		70	
Provisió, adó és költség		Marad				319742		31	
		Nyeresség							
2. Tengerei- és szállítvány-biztosítási ágazat.		forint kr		forint kr		forint kr		forint kr	
Díjtartalek-átvitel az 1879. dec. 31-én folyó biztosítások után		625043		25		62121		53	
1880-ban kötött biztosítások után befolyt díjak a vissztörlesztés levonásával		237374		29					
Hasonlóan a korábbi években kötött biztosításokért		288288		96					
Levonás: a vissztörlesztésről és hátralévő díjakat		52427		60		230841		36	
Az év tiszta díjszélege		212012		22		392965		29	
Az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		107300		74					
Levonás: az év folyólat a visszbiztosítók részének levonásával		319012		96					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		149749		05					
Levonás: az 1879. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		170183		74					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		71281		74		241445		05	
Provisió, adó és költség		Marad				51520		24	
		Nyeresség							
3. Jégjáró-biztosítási ágazat.		forint kr		forint kr		forint kr		forint kr	
Díjtartalek-átvitel az 1879. dec. 31-én folyó biztosítások után		807001		83		491817		74	
1880-ban kötött biztosítások után befolyt díjak a vissztörlesztés levonásával		173290		36					
Hasonlóan a korábbi években kötött biztosításokért		929		16					
Levonás: a vissztörlesztésről és hátralévő díjakat		1740210		46		1015214		11	
Az év tiszta díjszélege		1274575		23					
Az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		105270		54					
Levonás: az év folyólat a visszbiztosítók részének levonásával		149749		05					
Levonás: az 1879. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		190618		39		1929075		33	
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		190618		39		413801		22	
Provisió, adó és költség		Marad							
		Nyeresség							
1. Életbiztosítások halál esetére.		forint kr		forint kr		forint kr		forint kr	
1879-ől átvett díjakat		8807266		81		11290978		81	
A díjtartalek-átvitel 4 százalékos kamattal		315290		67					
Díjak és illetékek		207741		29					
949 haláleset kifizetése		116391		49					
Az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka		110583		74					
Levonás: az 1879-ől kártartalek		1274575		23					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		105270		54					
Levonás: az év tiszta díjszélege		1102928		76					
Levonás: az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		28000		00					
Levonás: az év tiszta díjszélege		1081398		76					
Törlesztések a vissztörlesztés röstörlet 3,030,050 forint 60 kr. tőke és 3492 forint 12 kr. évi járék után		349781		55					
Vissztörlesztés 1,708,050 forint 12 kr. biztosítottak részére		50277		70					
1881-re átvett díjtartalek 50,088,083.44 forint tőke és 57,152.97 járék után 29048 bárcára		3,404,312		91					
Levonás: a vissztörlesztés röstörlet		309,314		17					
A biztosítók nyereségére az 1879-ki mérleg szerint		928498		81		10841357		44	
Főlöbég		66030		56		458021		40	
2. Biztosítások a megőrés esetére az elhalasztott életdíjtartalek hozzászámásával.		forint kr		forint kr		forint kr		forint kr	
A tartalek-átvitel 1879-ől		474382		54		299985		51	
A tartalek-átvitel 4 százalékos kamattal		4,508,770		30		5,796,49		00	
Díjak és illetékek		499657		96		5178604		50	
Kifizetett esedékes tőkék		45827		70					
Törlesztések, vissztörlesztések és visszatartott járók 806,415 forint 62 kr. tőke és 808 forint 20 kr. évi járék után		114161		33					
1881-re átvett díjtartalek 12,029,982 forint 23 kr. biztosított tőke és 15,042 forint 11 kr. évi járék után biztosítva 7143 bárcára		488227		71		545671		38	
Levonás: az 1879-ől kártartalek		1281923		21		22193		12	
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		1371429		12					
Az 1880. dec. 31-én fűgő károk tartaléka, a visszbizt. részenek lev.		25097		19					
Levonás: az év tiszta díjszélege		747904		94		1504317		22	
Levonás: az 1879-ől kártartalek		151375		70					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek		1281923		21		1281923		21	
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még folyóvá tett kártartalek									
Levonás: az év tiszta díjszélege		458021		40					
Levonás: az 1880. dec. 31-én még foly									

Pap János kir. tanácsos beszéde

a pápai mérsékelt ellenzéki párt alakuló gyűlésén 1881. május 1-én.

Tisztelt értekezlet!

Noha az országgyűlés még együtt van, a választási mozgalmak már országsszerte megindultak. Tudván azt, hogy a mérsékelt ellenzéknek számos hívei vannak városunkban, én is elérkezettnek láttam idejét annak, hogy eltejtelt adjunk pártunkról, és pedig annyival inkább, mivel a kormányzpárt reszeről ma egy hete már jelölt is lett felállítva. Mivel tehát én lettem több oldalról felhíva az értekezlet megtartására, nekem áll kötelességemben kifejezni szérény nézetemet.

Előre kell bocsátanom, hogy a személyi kérdése csak másodrendű kérdés, fő az elv, vagyis a csel, mit elérni akarunk. Itt az a főkérdés: akarjuk-e, hogy az a kormány, mely hat év óta tartja kezében Magyarország ortsát, kormányozzon minket ezenül is?, vagy pedig változás legyen a miniszteriumban?

En nem tartozom azok közé, kik a mostani miniszterelnök úrtól minden érdemet, és kormányzói tehetséget megtagadnak. Beismerem, hogy vannak érdemei és szép tehetségei. A belkormányzat terén tő erejelt kifejeteni lefelé. Az ország határán belül lakó, ránk agyarkodó nemzetiségeket tudja a törvény korlátai közé szorítani, a törvényeket megtartja, és mások által is tiszteletben tartatja. Előadó tehetsége nem közönséges, a rögtönzött parlamenti visszavágásokban pedig párját ritkítja.

De vannak nagy hibái is.

Egyik hibája az: hogy nyilatkozatai *nem őszinték*, szavaiban bizni nem lehet. Ő Talleyranddal tart, ki azt mondotta: hogy diplomatáknak nem azért adta Isten a nyelvet, hogy azt mondják, a mit éreznek, hanem az ellenkezőt. A bihari pontokat, miket rég szegre akasztott, csak futólag emlitem, de Boszniaira vonatkozólag frissen emlekezem parlamenti nyilatkozataira, midőn a hozzá intézett interpellációkra azt mondotta: hogy az ő tudta s beleegyezése nélkül egy katona se megy ki Magyarországból és hogy *Bosznia elfoglalása nem szándékoltatik*. Mi lett a következes? jól tudjuk, valamint azt is, hogy midőn így nyilatkozott, akkor már jóval előbb el volt határozva Bosznia occupatioja a reichstadi értekezleten.

Továbbá sokan hibáztatják a miniszterelnök urat azért is, hogy göresösen ragaszkodik a hatalomhoz, s ennek alárendelt az ország vitális értekeit.

De legnagyobb s hazánk legvezéretebb hibája az: hogy a financiaiához nem ért, vagy érteni nem

akar, pedig a pénzügy a sarkköve állami életünknek, itt fekszik a lét és nem-lét kérdése. A miniszterelnök ur jól ismeri maga is ennek fontosságát, mert 6 évvel ezelőtt már veszélyben látta a hazát rendezetlen financiaiája miatt, s a fuziót épen ennek rendezése és a hazra megmentése végett csinálta meg.

Csaknem általános volt az örvendezés országunkban; én is egyike voltam az örvendezőknek, nagy-szerű reményeket füztem ezen fuzióhoz, mert morális lehetetlenségnek tartottam azt, hogy az a ki 8 even át, mint az ellenzék vezére folyvást oppositioiban állott az előbbi kormányok ellen, s minden kormány consolidatiót lehetetlenne tett, az a hatalom élére állítva, 8 even át hirdetett nézeteivel egészen ellenkező irányt követhessen.

De fájdalom, füstbe mentek szép reményeink. Én már az első két évben kiabrándultam, s most már úgy látszik az országban kiabrándult mindenki, a ki kiakart abrándulni, mert hazánk pénzügyi állapotja a helyett hogy rendeztetett volna, sokkal rosszabbul áll most, mint 6 évvel ezelőtt. 400 millió új adósság csináltatott *széto*, melyből 100 millió körül az előbbi convertálására fordítottatott, fennáll tehát 300 millió új adósság. A közadók emeltettek mintegy 30 millióval, a mi 600 millió tőkének felel meg, elmondhatjuk tehát, hogy jelenleg 900 millió tőkével rosszabbul állunk, mint mikor T. K. ur átvette a kormány gyeplőjét.

Ez időtől fogva közterheink folyvást szaporodnak részint a már létezőknek mesterséges felcsigázása, részint újak behozatala folytán. Egy futó áttekintése azon jegyzéknek, melyet a városi számvevői hivataltól hiteles alakban átvettem, meggyőzőhet arról mindenkit, 1867-ben Pápa város összes adója volt, ezernél kisebb számokat elhagyva, 50 ezer forint. 1868-ban leszállott 43 ezerre, azóta folyvást emelkedett, de a százezernél még mindig jóval kevesebb volt az előbbi miniszteriumok idejében; a mostani kormány alatt azonban mindjárt első évben meghaladt a *százezer*, s azóta mindig tul van rajta egész ötezer forintig. — Az adófelügyelőknek adott rop-punt hatalom, mely már kezd behatolni a házi élet szentélyébe is, mindenhol fűrkés, kutat, folytonos nyugtalanságban tartja a város lakosságát, mely oda van nekik dova kizsákmányolás végett. Minél előbb tudják rugtatni a házber, kerestei és jövedelmi adókat, annál több az érdem, és jutalom részükre.

— Az adóexecutiók folytonosak, s drácoi szigorral hajthatnak végre. Pápa városa egykőmny nem fogja elfelejteni azon méltatlanságot, a mi vele történt a mult év kora tavaszán, midőn törvényhatósági felhivas folytán a tanács összeíratta azon szülőkódókat, számla mintegy százat, kiknek, hogy földjeik üresen ne maradjanak, vetőmag beszerzése végett 4000 frt kölcsönt kért az inséges pénztárból, és kapott nagy semmit. De rosszul fejeztem ki magamat, kapott még is valamit: *egy költséges állami executiót inséges időben*; — holott a város ugy is tart 3—4 executort 1200—1500 frt fizetéssel, kiknek nincs más foglalkozásuk, mint az adó behajtása.

Mindezeket mégis zugolódás nélkül tűrnék, ha látnók, hogy a hazán segítve van, mert a magyar szereti hazáját, tudja, hogy «ezen kívül nincsen számára hely, sújtsa vagy áldja a sors keze, út neki élni halni kell.» De midőn azt látjuk, hogy minden zaklatás és adóemelés mellett is a deficit fennáll most is ijesztő nagyságában, 25—30 milliónyi évenként, s ennek megszüntetése végett a pénzügyminiszter ur csak tervet sem képes az országgyűlés elé terjeszteni, hanem csak az adósság és ismét adósság csinálást; de tapasztaljuk még azt is, hogy az állam jószágai is egymás után áruba bocsájtatnak, már ekkor keserű érzés fogja el kebleinket, mert azt látjuk, hogy mindaz, mit arezunk verjeteke után befizetünk, a feneketlen hordóba vándorol, elpusztulnak egyesek, elpusztul velők a haza is.

Nem is lehet ez máséké a mostani gazdalkodás mellett. Ily pénzügyi mizeriák közt, midőn a kamatokat csak újabb és újabb kölcsönökkel fedezhetjük, méltán megvárhatnók a kormánytól, hogy legalább a lehető legnagyobb takarékoszággal kezelje az ország pénzeireg, és ne vesztgesse azt gyümölcsöt nem hozó befektetésekre. De mit tapasztalunk? azt hogy lefelé takarékoskodnak az irnokoknál, de felfelé most is szórják a milliókat. — Rakásra hozzák a sok megemészthetlen törvényt, melyek majdnem mindegyike újabb és újabb terheket ró a roskadozó ország vállaira. Így például:

A híres büntető codex, ha annak minden 8-át életbe akarják léptetni, milliókba fog kerülni az államnak.

A pest-zimonyi vasut, mely mintegy 30 millióba fog kerülni, alig fogja behozni a regie költségeit. — Lehet ennek strategiai fontossága azokra nevez, kiket Bosznia nem elégít ki, és még Szaloniki felé kacsingatnak, de kereskedelmi fontosságát ránk nézve belátni nem tudom. Minket a kereskedelmi érdek észak és nyugat felé utal, nem pedig a keleti és déli felé barbár és szegény nepek felé, melyek soha tőlünk egy mérő buzát, vagy egy zsák gyapjút nem vesznek, hanem majd nyakunkra hordják kényelmesen nyert termékeiket.

Az új országház építése el van határozva, mintha a haza atyái nem férnének el ott, a hol most vannak. Ez, ha elgondoljuk mibe került a vámbház, tudhatjuk, hogy legalább is pár milliót fog elnyelni. — Pompás miniszteri palotákat terveznek, s egy Budán már el is készült.

Most pedig legújabbán el lett határozva a *szandárság* visszaállítás, mely legalább még egyszer annyiba fog kerülni, mint a pandurság, de fel annyit

nem ér, mint ez. Jól ismerem én ezen intézményt, több kárt fognak tenni a békes honpolgároknak, mint a gonosztevőkben. Kerülék az erdőket, hol bennök kár történhetnek, hanem országuton járnak egyik faluból a másikba, a kinek pedig panaszja lesz ellenük, majd elmehet a katonai bírósághoz.

En, a mi esekelységemet illeti, a jelzett kiadások nagyban részt akkor sem szavaznám meg, ha annyivalna a feleslegünk, mint a mennyi a deficitünk.

Vagy talán azt mondja valaki, hogy a kormány-elnök ur elkövetett mindent az ország jólétének és adóképességének emelésére? Fájdalom! ep az ellenkezőt tapasztaltuk.

Első tette, mi az országban vagy elleneszenvel találkoztott, volt az oláh gabonavámnak, mely mintegy 200 ezer frtot hozott az államnak, eltörlése. — Márhogy ez nagyon kedvező volt az osztrák gyárosoknak, kiknek érdekében fekszik az olésó kenyér, és a kik iparezikkjeikre nézve még nemi kedvezményt is nyertek az oláh kormánytól, abban nincs semmi kétségen, de hogy Magyarországnak hasznára legyen az, hogy az oláh s ennek firmája alatt a dél-oroszországi gabonát, a drágán vett s drágán kitéptt keleti vasuton kényelmesen vám nélkül behozzák, s itt olésóságot csinálnak, azt velem halandó soha elhítni nem fogja.

A kereskedelmi egységnek, mely az osztrák tartományokkal 1867-ben tíz évre kötöttet, lejártával az önálló vámterületet, mely akkor még képes lett volna hazánkat pénzügyi bujaiból kiségiteni, nem csak feladta, de miután egyik országos ülésben még az egyezkedés megkezdése előtt categoricose kijelentette, hogy ő neki nem kell vámсорítva ezzel lába alól kirugta azon alapot is, melyre támaszkodva az osztrákok legalább sakkban tartani, és kedvezőbb egységet kieszközölni lehetett volna.

Szintugy feladta az önálló magyar bankot is, és minden, mit kieszközölt, abból áll, hogy a becsi bankot most már nem osztrák, hanem osztrák-magyar banknak nevezik, de azért most is oly osztrák az, mint volt azelőtt. A magyarországi fők-bankok, melyek száma szaporitva lett, kapnak töle pénzt kamatra, sőt kapnak egyesek is jó hypothecára, de e reszben azelőtt se volt semmi fogatkozás. Ugy de a banknak az állam részére is kellene egy kis jövedelmet hozni, van is provisio az iránt, hogy ha a bank részvényeseinek 7 százaléknál több tiszta jövedelmük lesz, a felesleget megosztják a birodalommal és így Magyarországira is nézve belöle egy resz a tudva levő quota szerint. De eddig még nem volt semmi dividenda, ezentul is alig lesz, eltűdják azt az osztrák bankárok csinálni, és ha lenne is, akkor se kapna egy krajczárt belöle Magyarország. Mert T. K. ur bölesessége elfogadtatta a tetszése szerint mindent megszavazó többséggel a 80 millió bank adósságból ránk számított 24 milliót, mely minket a 67-ki kiegyezés után egyáltalánj fogva nem terhelt, és a melynek törlesztésre fogna a dividenda, ha lenne, fordíttatni. Elmondhatjuk tehát, hogy az új egység szerint a bank után a Magyar állam soha egy krajczár jövedelmben nem fog reszesülni, ellenben az igazságtalanul ránk rótt 24 millió bank adósság fenn lesz terhünkre még unokáink dedunokáink életében is.

Ugyanazon mindenre kész többséggel elfogadatta T. K. ur az önálló vám-tarifát is a lajtánnyal gyárosok nagy hasznára s Magyarországnak kiszámíthatatlan kárára. Három évvel ezelőtt ily alkalommal tartott beszédemben megfogóltam, hogy ennek hazánkra káros repressália lesz a következése, be is teljesedett nagy hamar. Németország vám alá vonta a gabona-, liszt-, marha-szállítmányokat, melyek azelőtt oda vámentesen mentek be, és ime kormányunk rossz politikája mellett most oda jutottunk, hogy az oláh, s ennek firmája alatt a deloroszországi gabonát nyakunkra behoazzák vámentesen, mi pedig csak terhes vámfizetés mellett vihetjük ki nyers termékeinket Németországba.

Bosznia occupációja több mint száz millió forintjába került a monarchiának, miből több mint 30 millió esik Magyarország terhére, s még ezen fölül a belkormányzat költségei fedezésére rá kell fizetni évenként 4—5 millió forintot.

A legujabban behozott cukor-, kávé- és söradó, minthogy Ausztriában még nincs behozva és vámsorompók sem léteznek köztünk és az örökös tartományok közt, csak a kereskedés zsiabbasztására, kutatásokra, s az elégedetlenség terjedésére fog előre láthatólag szolgálni.

Látjuk is már e fonák gazdálkodás szomorú következményeit. A fekvő jóságára ha minden általános pénzbenység mellett leszállott felére, a ház ára harmadára, de így se találunk vevőkre, az iparosok tönkre mennek, a szeszfőzők s cukorgyárak egymás után bezáratnak, a kereskedés pang, az elszegényedés pedig ijesztő mérvben terjed mindenfelé. Hová fog ez bennünket vezetni?

Az állam jóságai el fognak pazaroltni, aztán jön a sor az egyház javakra, mikor ez is elfogyott, nem lesz se hitel, se pénz, csak a temérdek adósság és teher, s ez ország, mely egy számitani tudó okos politika mellett Európa legboldogabb országai egyike lehetett volna, lesz annak legboldogtalanabbika.

Ily viszonyok közt nem tartanám magamat érdemesnek az isteni gondviselésnek azon kegyelmére, mely engem független állatpba helyezte, ha midőn hazám jövőjét veszeleztetve látom, mégis lelkem jobb sugallatát elnémitva meggyőződésemmel kifejezést adni nem mernék, vagy aztal ellenkezőleg működném. *En kormánypartit jelöltem nem szavazatok, hanem csak ellenzékire.*

A kormánypartnak hívei, kik belső meggyőződésből ragaszkodnak hozzá, csekély számmal vannak városunkban. Egyiket a remény, másikat a félelem hajtja zászlója alá. De vannak olyanok is, kik ugy gondolkoznak, hogy 440 képviselő közt egy ugy is keveset számít, ha kormánypartit választunk, talán majd ez segít valamikép agyonterhelt városunknak.

Ugy, de ha így gondolkozik Pápa, más városnak vagy kerületnek is van joga hasonlóképp gondolkozni. En azt tartom, teljesítse mindenki azon körben, melybe az isteni gondviselés helyezte, hazája iránti kötelességét, s a többit bizza az Istenség vezető kezére. De ugyan miben is tudna egy kormánypart által felállított fiatal képviselőjelölt, kinek magának is szüksége van pártfogásra, városunkon segíteni? Talán az adónkat fogja leszállítani? El lehetünk készülvé arra, hogy ez évről-évre nagyobb lesz a

fennálló pénzügyi politika mellett, elannyira, hogy majd csak haszonbérleti és nem tulajdonosai leszünk vagyonunknak. Az adófelügyelők, a finánczok, az adóvégrehajtók, szintegy mint a halál, személyválogatást nem ismernek, sújtják azok a kormánypartit ép ugy, mint az ellenzékét. Vagy talán azt reménylik, hogy majd a kerületi kir. táblát ide hozzák, ha kormánypartit választunk? Hiu reménykedés! A miniszteri tanácsban, mint értesülvé vagyok, el lett már határozva, hogy Győrbe viszik. Ha tehát helyi érdek által engednök magunkat vezéreletnei, e szempontból is a miniszterium változását kellene ohajtanunk. *De jellemes ember anyagi érdekért választási jogját áruba nem bocsátja.* mi nem Pápanak, hanem az országnak választunk képviselőt.

Vannak végre olyanok is, kik hazánk pénzügyi állapotát annyira elrontották s kétségbe ejtőnek látják, hogy azon halandó ember többé segíteni nem képes, és csupa apathiából a fennálló kormány mellett szavaznak. És ezeknek sokban van igazuk, mert akárki jöjjön a kormány élére, — nevezétek azt Sennyeynek, vagy Irányinak, azon viszonyokat, melyeket Tisza K. ur megteremtett, vagy megteremni engedett, nem ignorálhatja, tabula rásat nem csinálhat. A 10 évre megkötött kereskedelmi szerződést lejártá előtt fel nem bonthatja, a kamatok és garanciák fizetését be nem állíthatja, Boszniából a katonaságot vissza nem parancsolhatja. De hát e részben ugy vagyunk, mint a vízben lúdoklók, kik a szalmazsálhoz is kapkodnak. Azt látjuk, hogy a mostani kormány 6 év alatt nem csak nem tudta a deficitet megszüntetni, hanem inkább évről-évre beljebb vitt bennünket a hinárba. Tegyük hát kísérletet egy másik kormánnyal. Talán egy másik miniszterelnök jobban tud gazdálkodni, és a takarékoskodást a felsőbb régiókra is ki fogja terjeszteni. Talán a kisszerű kísérletek helyett valami nagy szabásu rendszer változást fog keresztülni. Talán a hatalomhoz nem fog annyira ragaszkodni, hogy felséges urunk királyuk elé ne bátorodnék jobbágyi lódalattal és egy igaz hazafi álláspontjával terjeszteni Magyarországot sanyaru állapotát, és talán lesz bátorsága ő Felséget a hadi budget ijesztő nagyságára is figyelmeztetni.

A mi pedig az ellenzékét illeti: ennek két árnyalata van, ugy mint a mérsekelt, melynek talaján állók én és országgyűlési képviselőnk, s a mely a 67-iki felbonthatlan kiegyezés által teremtettközjogi alapot érintetlenül hagyja; és a 48-as vagy függetlenségi párt, mely Magyarországot a personal-unio alapjára akarja állítani, és a fejedelem azonosságán kívül egyéb kapcsolatot a birodalom másik felével nem ismer.

Összinté elismeréssel viseltetem a 48-as párt hazafias törekvése iránt s meg vagyok győződve, hogy azoknak rugója a tiszta önzetlen hazaszeretet; hajlandó is volnék hozzá csatlakozni, ha a következő 3 pontra kielégítő megoldást kaphatnék.

1. Mikép képzélik a 48-as pártbeliek, hogy azon kiegyezés, mely 67-ben a magyar nemzet, ennek fejedelem, s általa a többi örökös tartományok, s így 3 factornak beleegyezésével felbonthatlanul megkötve lett, az egyik factor által erőszakos rázkódítások nélkül felbontható legyen, ha a másik két factor nem egyezik bele?

2. Ha Magyarországnak önálló külön hadserege és diplomatiája lesz, nem fog-e ez nekünk többbe kerülni, mint most, midőn a közös költségek 30°-át viseljük?

3. Reménylhető-e, hogy e pártnak többségbe jutása által a már létező adósságok és terhes kötelezettségek alul fogunk menekülni?

Mig ezekre megnyugtató felvilágosítást nem nyerek, addig megmaradok én azon a talajon, melyen most állok, és állnak hazám sok jeles fiai.

A 67-ki kiegyezés alkalmával a kereskedelmi szerződés nem örök időkre lett megkötve, hanem csak 10 évre, sőt ez is már 5 évre felmondhatónak jelöltetett. Miért nem váltotta hát be szavát az, ki ellenziki vezér korában az osztrákokkal kötött kereskedelmi szerződést kárhóztatta, és a vámsorompókat is elég hangosan emlegette? Nem a közjogi alapon van itt a hiba, hanem az emberekben, kiknek kezébe volt letéve Magyarország sorsa, de azzal rosszul sáfárkodtak.

A mi már most a kitüzendő képviselőjelölt személyet illeti: a mint beszédem elején említésbe tettem, az elv vagy is czél nagy fontossága mellett a személy kérdése csak másodrendű tekintet alá esven, mivel jól tudtam azt, hogy ma gr. *Esterházy* Mórész ur, kit mint nemesszívű, városunk s vidékünk felvirágzásáért lelkesülő s bőven adakozó fiatal főurat tiszteltek és becsülök, mostani képviselő-

lőnk iránt némi személyes ellenszenvvel viseltetik. Azonban a mult vasárnap egy határozott kormányparti egyen lett jelöltnek kikiáltva, ki jelenleg is képviselő, s 3 év alatt egész odaadással megszavazta az *igent* vagy *nemet*, a *mint a miniszterelnök ur kívánta*, egy ízben pedig felszóllalásában akként nyilatkozott, hogy ő emelkedőben lenni látja országunk jólétét, holott mi annak épen ellenkezőjét kézzel foghatólag tapasztaljuk. Már e térre meggyőződésem ellen senkit nem követhetek. Ezzel politikai tekintetben nagy úr nyílt meg közöttünk, melyet most már áthidalni nem lehet.

És így, miután látom és tapasztalom, hogy városunk választó polgárságának jelentékeny része ragaszkodik most is *Ráth* Károly urhoz, kit én magam is sokoldalú műveltséggel s különösen az ipar és nemzetgazdaságtat terén alapos ismeretekkel és nagy érdemekkel bíró egyéniségnek, s az országgyűlés hasznos tevékeny tagjának ismerek, a ki semmit nem tett olyant, a mivel bizalmunkat eljátszhatta volna, sőt mindenkit, ki hozzá fordult, szívessegevel lekötelezni igyekezett, nem tehetek egyebet, mint-hogy őt újra és ismételve ajánljam, s azt mondom: *Ráth* Károly urat, Isten kegyelmével harmadízben is megválasztandó képviselőjelöltünket az Isten sokáig éltesse!

(Általános helyeslés és hangos éljenzés után az értekezlet szétoszlott.)